

פרקי רבי אליעזר

עומים מושב כבוד ללאך הברית שנאמר ומלאך הברית אשר אתם
חפצים ומה בא וגו' אלהי ישראל יחיש ויביא בחייו משיח לנחמט
אחדש לבבנו שגא' והשיב לב אבות על בנים :

פרק שלשים

בסיון התשיעי ישמעאל נולד בקשת ונתרבה הקשת שנאמר והיה
רובה קשת והיה נוטל קשת וחצים והיה יורח אחר העופות
פעם אחת ראה את יצחק יושב לבדו ויורה עליו חץ להרגו ראתה
שרה והצידה לאברהם כזה עשה וכוזה עשה ישמעאל ליצחק אלא עמוד
וכתוב ליצחק כל מה שנשבע הקב"ה ליתן לך ולורעך חייך שאין
בן האמה הזה יורש עם בני עם יצחק שנאמר ותאמר לאברהם גרש
את האמה הזאת ואת בנה וגו' אמרה שרה לאברהם כחוב גם גרושין
ושלה את האמה הזאת ובנה מעלי ומעל בני מן העולם הזה ומן
העולם הבא ומכל הרעות שבאו על אברהם היה קשה ורע בעיניו
הדבר הזה מאד שנאמר וירע מאד בעיני אברהם על אורות בנו .
רבי יחזיה אומר באותה הליכה נגדה הקב"ה על אברהם אבינו אמר
לו אברהם אי אתה יודע שהיתה שרה ראויה לך לאשה מסעי אמה
והיא חברתך ואשת נעורך . לא נקראת הגר אשתך ולא נקראת
שרה שפחתך שנאמר אבל שרה אשתך וילדת לך בן הגר לא נקראת
אשתך אלא שפחתך וכל שרברה שרה באמת דברה אי ירע בעיניך
על הגער ועל אכתך שנאמר ויאמר אברהם אל אברהם אל ירע
בעיניך על הגער וגו' השכים אברהם בבקר וכתב גם גירושין וכתב
לה ונתן לה וישלחה מעליו ומעל יצחק בנו מעולם הזה ומעולם
הבא שנאמר וישכם אברהם ויקח לחם וחכת מים שדחה בגם גירושין
ולקח את הדרדור וקשר בכתניה כדי שיהא סתוב אתריה לידע שהיא
שפחה ולא עוד אלא כשרצה אברהם לראות את ישמעאל בנו ולראות
את

באור מספיק

משים מושב כבוד ללא' סטוא מלאך הכרית . כל"ל , וכן כוא כסוד ויד' סי' רס"ח וכן סעפיק
כרד"ק מלאכי ס :

פרק ל ישמעאל נולד בקשת ונתרבה בקשת מלא' ויבי רובה קשת . המאמר כוא חפשי ולא
מלאכי כסוד חקים וכוא מלא', ולמד"ג טז"ל נולד בקשת ונתרבה בקשת , שנאמר ויבי
רובה קשת וסיריבו שונלד מלאמו כגד אשר טיבטו קטיות סורף, ונתרבה בקשת, ונתגדל . כי טרטט ויגדל
ורבים, ויבינו שנתגדל ג"כ בקטיות ונטבע רע לעשות רקיע כל סיום, ודרשו כי מדלל כמיני רובס
קשת כנגול כמטעמו כי אם כמיני קשת, וכוא סס כחואר , על סס קטיות ערסו, ודרשו רובס
מלשון גידול, ועיון ל"ר טרפס ל"ר כטושו כ"כ וביד"ג ותרפס כי לא רחוק כוא למדס כלשנ
כסנסי . אונס בינקוס סדר וירח כועתק המאמר כוא כסנגוט חדשות ומלוס לחקן . וירס
פליו חן לכרנו . דרשו מדכסוב ותרפס טרס אם כן כגד טתק, ואין מלתק אלא שטיכס דמיס
דכסיב וקומו כל סעעריס וירחקו לפניו : ליתן לך ולורעך . סי' ואס כן סי"ד ככל ליצחק כי
כוא קרוי כגד, לא כן ישמעאל ככוא כן כלהם וקרא פ"ג אמו . וזס ססימוו שנאמר ותאמר
לאברהם גרש סלמס כואת ואת כנס, ירכס סכוא כענוס על סמס וכוא כנה : כחוב גם ככוסין .
למדו זס מדכסיב ותאמר לאברהם גרש סלמס כואת דרשו ככוא מלשון גרושין כליה לאכרכס
לישן לכגד גם סטור, וכחיוב כל אשר תאמר אלוך טרס סמס כקולס וגו' אס כן כוודתי כן
סכס ויירס אם כגד, או אשכר לומר שדרשו מדכסיב ויככס אכרכס ויקח לחס וגו' וישלחת ,
דרשו וישלחה כיון גרושין כחו ושלחת סחיבו וכלכס וכיסיס וגו' ולקח אס כדרדור . סי' כע"ק
ותקח אס ככ"ג פ"י ויטיבס רדידס : סוחף . סי' טכול וכסוי, כחו סחיבו ככס (ככס סו כ)
סכוסיס (כימותו מו א') וכדלעיל פרק י"ד : ולא עיד אלא ככרלס אכרכס כו' . סי' גם טעטס
זס קשר כרדיד כמתני' כדי שירכס אומס מרחוק לדעת אנה ילכו ובא"זו דרך יסעו, כי אכרכס
לס דלעס פקום ככדי בלס ורכס נללום חס ישמעאל ויסי ודע א"ז מ"אכרו :

כח פרקי רבי אליעזר

את הדרך שחלבו בה ובזכות אברהם לא חסרו המים מן החמת וכיון שדעיפה במדבר התחילה תועה אתר עלא של בית אביה ומיד חסרו המים מן החמת לפיכך ותשלך את הילד וכן כ"ד שנה היה ישמעאל כשיצא מבית אברהם ויצחק בן עשר שנים היה ותלך ותתע אין ותתע אלא עלא דכתיב בה הבל המה מעשה תעתועים ועיפה נפשו של ישמעאל בצמא הלך והשליך את עצמו תחת חרולי המדבר ואמר רבון העולמים אם יש לפניך רצון להשקות אותי מים השקיני ולא תצא נפשי בצמא כי משונה היא מיתת הצמא וקשה מכל המיתות ושמע הקב"ה תפלתו שנאמר וישמע אלהים את קול הנער וכתיב כי שמע אלהים את קול הנער באשר הוא שם ושם נפתח להם הבאר שנברא בין השמשות והלכו ושחו ומלאו את החמת מים שנאמר ויפקח אלהים את עיניה ושם הניחו את הבאר ומשם נשאו רגליהם והלכו כל המדבר כלו עד שהגיעו למדבר פארן ומצאו שם מוצאי מים וישבו שם שנאמר וישב במדבר פארן שלה ישמעאל ולקח לו אשה מערבות מואב ועיפה שמה. לאחר שלש שנים הלך אברהם לראות את ישמעאל בנו ונשבע לשרה שלא ירד מעל הגמל במקום שישמעאל שרוי שם והגיע רשם בתצי היום ומצא שם אשתו של ישמעאל אמר לה היכן הוא ישמעאל אמרה לו הלך הוא ואמו להביא פירות ותמרים מן המדבר אמר לה תני לי מעט מים ומעט לחם כי עיפה נפשי מדרך המדבר אמרה לו אין לחם ואין מים אמר לה כשיבא ישמעאל הגידי לי את הדברים האלה ואמרי לו שבא וקן אחד מארץ כנען לראותך ואמר שסף הבית אינה טובה. וכשבא ישמעאל הגבה לו אשתו את הדבר הוזה שלחה ושלחה אמו ולקחה לו אשה מבית אביה ושמה פסיפה עוד לאחר ג' שנים הלך אברהם לראות את ישמעאל בנו ונשבע לשרה כפעם ראשונה שאינו יורד מן הגמל במקום שישמעאל שרוי שם והגיע רשם בתצי היום ומצא שם אשתו של ישמעאל אמר לה היכן הוא ישמעאל אמרה לו הלך הוא ואמו לרעות את הגמלים במדבר אמר לה תני לי מעט להם ומעט מים כי עיפה נפשי מדרך הוציאה ונחנה לו עמר אברהם והיה מתפלל לפני הקב"ה על בנו ונתמלא ביתו של ישמעאל מכל טוב ממין הברכות וכשבא ישמעאל הגידיה לו אשתו את הדבר הוזה וידע ישמעאל שער עכשיו רחמי אביו עליו שנ' כרחם אב על בנים. לאחר מיתתה של שרה חזר אברהם ולקח את גרושתו שנא' ויוסף אביהם ויקח אשה ושמה קמורה. ולמה ויוסף אברהם אלא שפעם ראשונה היתה אשתו ועוד הוסיף לבו עליה. ושמה קמורה שהיתה מקושרת מכל מיני בשמים. ה"א קמורה שהיו מעשיה נאים בקמורת. וילדה לו ששה בנים וזמן ויקשן וזמן וישבק וזמן שנאמר ותלד לו את זמרון וגו' כאשה שהיא מתגרשת מבעלה כך עמד אברהם ושלחן מעל יצחק בנו בעולם

באר כספיק

כחילס פוטס אחר פונדי זוכנים ומלום. כ"ס במדבר והלך ותהפ שחזרו לגלולי בית חניס כ"י: כן ג"ד טס. ט"ס הוא וז"ל כ"ז טס סכן הוא כחשזון פכוון סכרי נחול כן י"ג טס וכשנולד יצחק בן י"ד טס סיה וכשעסה חניכס מכסס גדול כיום כנגמל מילכ"ד ליז"ט סיה יצחק כן י"ז טס נמלא סיה ישמעאל כן כ"ז טס וכן הוא ז"ר פ"טס ג"ג על סכמה ואס סילד כן עש"ס וטענ סניס ואס אמרס סס על סכמס כ"י פ"כ ועיין כח"כ סס: ויולחן כן י"ג טס סיה כ"ל. לפי מ"ס לפיל: חרולי סמדכר. קו"ס: סירות וסמריס. כ"ל, כ"ס ילקוט כס ג"ס: מכל טוב והטון וכרכס. כ"ל. ילקוט סס: וסד

פרקי רבי אליעזר

בעולם הזה ובעולם הבא שנאמר ובני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וישלחם מעל יצחק בנו בנו ע"ש בניו של ישמעאל קרר נקראו כל בניו קרר שנ' לקרר וממלכות חצור וקרמח נקראו בני קרם שנא' אלה בני קרם ע"ש שישבו באחוזת קרן נקראו בני קרן וחבר הקני נפרד מקרן וגו'. והלא כל בני קרן נפרדו ברוד המבול אלא ע"ש שישבו באחוזת קרן נקראו בני קרן שנאמר כי אם יהיה לבער קרן עד מה אשור תכבך אשור מרעו של ישמעאל רם ושבתו ממלכות אשור. אמר בלעם משבעים לשונות שברא הקב"ה בעולמו לא שם שמו לאחד מהם אלא לישראל הואיל והשוה הקב"ה שמו של ישמעאל לשמו של ישראל אוי מי יתיה בימיו שנא' אוי מי יחיה משומו אל. ר' ישמעאל אומר חמשה עשר דברים עתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים ואלו הן יסדרו את הארץ בתבלים ויעשו בית הקברות למרבץ צאן אשפתות. יסדרו בהם ומהם על ראשי ההרים וירבה השקר. ותגש האמת. וירחק חק מישראל. וירבו עונות בישראל. שני תולעת כצמר. ויקמל הנייר והקולמוס. ויפסול סלע מלכות. ויבנו את הערים החרבות ויפנו הדרכים וישעו ננות ופרדכים. ויגדרו פרצות חומת בית המקדש. ויבנו בניו בהיכל ושני אחים יעמדו עליהם נשיאים בסוף ובימיהם יעמוד צמח בן דוד שנאמר וביומהו דו מלכיא אינון יקים אלה שמיא מלכו דו לעלמין לא תתחבל. ועוד היה רבי ישמעאל אומר שלש מלחמות של מהומה עתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים שנאמר מפני תרבות נדרו ואין תרבות אלא מלחמות אחר ביער בערב שנאמר כפני חרב נפושא ואחר בים שנאמר מפני קשת דרוכה. וא' בכרך גדול שברומי שהוא כבוד משניהם שנאמר מפני כובד מלחמה. ומשם בן דוד יצמח ויראה באבדן של עכו"ם ומשם יבא לארץ ישראל שנאמר מי זה בא מארם חמוץ בנדים מבצרה זה הדור בלבושו צועה ברב כחו אני כדבר בצדק רב להושיע;

פרק אחד ושלישים

הנסימן העשירי ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם וגו'. היה מנסה את אברהם כל פעם ופעם לירע את רבו אם יכול לעמוד ולשמור את כל מצותיה של תורה שנא' עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתו מצותי חקותי ותורותי. ויצא ישמעאל כן המדבר לראות את אברהם אביו. רבי יהודה אומר באותו הלילה נגלה הקב"ה על אברהם ואמר לו קח נא את בנך את יחידיך אשר אהבת את יצחק ואברהם חס על יצחק אמר לפניו רבן כל העולמים לאוהב בן לבן הערלה או לבן המילה אמר לו את יחידיך אמר לו זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו אמר לו אשר אהבת אמר לו לזה

באור מספיק

ואחר ניס שנאמר מפני קצת דחכס. שריב דרך כולחמים נקטס טאף על כיו טטס וא' אשכר לנלטה כחרכ כי אס נקטס :

פרק לא ואל ישמעאל כו'. בקדים זכ לכהן כדי שיתכבז מס ממזרח לכהן, ונכלו ונמדת שישמעאל כן עם אהרנס נטטס עקידס וכלל ככר גרשו ומי כנילו לאהרנס, לכן סקדים טכא לרלות אח אהרנס אכיו : לא זכ כן. ס:כרין ס"ט כ' כ"ר פרסס ל"ט, שומטת סדר ואלא ע"ש ממזרח ס"ט : לכן סערלס כו'. פו' אס ישמעאל טטולד לי כטס סטויש כול

לזה אני אוהב ולזה אני אוהב אמר לו את יצחק והעלתו שם לעולה
 אמר לפניו רבון כל העולמים לאיזה הר אמר לו בכל מקום אשר
 תראה את כבודי עומד וממתין לך שם ואומר לך זה הוא המזבח
 שנא' על אהרן ההרים אשר אומר אליך אמרתי אליך אין כתיב כאן
 אלא אשר אומר אליך. השכים אברהם בבקר ולקח את ישמעאל
 ואת אליעזר ואת יצחק בנו וחיבש את החמור. הוא החמור בן
 האתון שנבראת בין השמשות שנא' וישכם אברהם בבקר ויחיבש את
 חמורו והוא החמור שרכב עליו משה בבואו למצרים שנאמר ויקח
 משה את אשתו ואת בניו וגו' הוא החמור שעתידי בן דוד לרכוב
 עליו שנאמר גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבא
 לך צדיק וגושע הוא עני ורוכב על חמור ועל עיר בן אתונות. בן
 שבע ושלישים שנה היה יצחק בלכתו אל הר המוריה ישמעאל בן
 ג' שנה נכנס החרות בין אליעזר ובין ישמעאל היה אומר ישמעאל
 לאליעזר עכשו אברהם מקריב את יצחק בנו לעולה מוקדה על גבי
 המזבח ואני הוא בכורו ואני יורש את אברהם היה כשיב אליעזר
 לישמעאל ואומר לו כבר נרשך כאשר כגורשת כבעלה ושליחך
 המדברה אבל אני עבדו משרת ביהו ביום ובלילה ואני הוא היורש
 לאברהם ורוח הקדש משיב אותם ואמרת להם לא זה יורש ולא זה יורש.
 ביום השלישי הגיעו לצופים וכיון שהגיעו לצופים ראה כבוד השכינה
 עומד על גבי ההר שנא' ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא
 את המקום מרחוק. מה ראה עמוד של אש מן הארץ עד לשמים
 אמר ליצחק בנו בני רואה אתה כלום באחד מן ההרים הללו אמר
 לו הן אמר לו מה אתה רואה אמר לו אני רואה עמוד של אש עומד
 מן הארץ ועד לשמים והבין אברהם פי נרצה הנער לעולה. אמר
 לישמעאל ולאליעזר רואים אתם כלום באחד מן ההרים הללו אמרו
 לו לא חשב אותם כחמור ואמר להם שבו לכם פה עם החמור אמר
 להם כשם שאין החמור רואה כלום כך אתם אינכם רואים כלום
 שנאמר ויאמר אברהם אל נערי שבו לכם פה עם החמור עם הדומה
 לחמור נטל את העצים ונתנן על גבי יצחק ולקח את האש ואת
 המאכלת בידו והיו מהלכין שניהם יחדיו. אמר יצחק לאביו אבי הרי
 האש והעצים היכן הוא השה לעויה ויאמר לו אברהם אלהים יראה
 לו השה לעולה בני אתה הוא השה אמר רבי ישמעאל כיון שהגיעו
 לאותו מקום הראוה הקב"ה באצבע ראבריהם ואמר לו זה הוא המזבח.
 הוא המזבח שהיה אדם הראשון מקריב בו מקורם. הוא המזבח
 שהקריבו בו קין והבל. הוא המזבח שהקריבו בו נח ובניו שנא' ויבן
 נח מזבח לה' אין כתיב כאן אלא ויבן את המזבח שהקריבו ראשונים.

אמר

באור מספיק

על. לו לכן סתם יצחק עמד לו אחר שמוציא את עמי: וירכש את החמור שנאמר וישכם אברהם
 בבקר כ"ט: בן ג' שנה סוף יצחק. וכ"ט כ"ט פק א' יצחק סוף כהנעקר על גבי המזבח
 בן שבע ושלישים שנה וכ"ט כהנעקר סוף כ"ט ושמו רבתי פרס א' ע"ס הדומה ט'
 וכתום ס"ב א': הדומה לחמור. דקשו בן מדבוס ליה למימד שמו פס החמור: אהס ט"א
 כ"ט. אהס לפי זה שיעור כחמור כן, אלכיס יראה לו כהס לעולה בני, וירא מלשין רואה
 אנו (כהנכות י"ג ג') וס' אלקיס יראה לו, שרצנו ית' שיהיה כהס לעולה בני, שני והיה
 כהס לעולה, וס' כהנכות אהס כול ססס: ט"א' ויבן אברהם מזבח לה' (שהיה מחמע שאלכיס
 פנה את המזבח, אין כתיב כאן), אלכ' כהנכות (מחמע שונח סידוע מכבר) כ"ט:

פרקי רבי אליעזר

אמר יצחק לאברהם אביו אבי קשרני וקשרו שתי ידי ושתי רגלי בשביל פשיעותא ואמצא מתלל כבד את אביך קשר שתי ידי ושתי רגלי וועקרו על גבי המזבח והעריך את האש ואת העצי' והעריך אותו עליה ונתן רגלו עליו כדרך שאדם עושה בשעה ששוחט את הבהמה כדי שלא תבעט ואמץ את זרועו ואת שתי ארכובותיו עליו ושלח את ידו עליו ושלח את ידו ולקח את המאכלת שנא' וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו . וככהן גדול הגיש את כנחתו ונסכו הקב"ה היה יושב ורואה לאב שעקר ולבן שהיה נעקד בכך לב ושלח ידו ליטול את המאכלת ומלאכי השרת צועקים ובוכים שנא' הן אראם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון . אמרו מלאכי השרת רבש"ע נקראת רחום וחונן שרחמך על כל מעשיך רחם על יצחק שהוא אדם ובן אדם ונעקד לפניך כבהמה אדם ובהמה תושיע ה' שנאמר צדקתך כהררי אל משפטך תהום רבה אדם ובהמה תושיע ה' . רבי יהודה אומר כיון שהגיע החרב על צוארו פרתה ויצאה נשמתו של יצחק כיון שהשמיע קולו מבין שני הכרובים ואמר אל תשלח ידך אל הנער חורה הנפש לגופו והחיידי עומד על רגליו יידע יצחק תחיית המתים מן התורה שכל המתים עתידין להחיות באותה השעה פתח ואמר בא"י מחיה המתים . רבי זכריה אומר אותו האיל שנברא בין השמשות היה רץ ובא להתקרב תחת יצחק והיה סמאל עומד ומשטה אותו כדי לבשל קרבנו של אברהם אבינו ונאחו בשתי קרנותיו בין האילנות שנא' וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל מה עשה האיל פשט את ידו בסליתו של אברהם הביט אברהם וראה את האיל ולקח אותו והתירו והקריבו תחת יצחק שנאמר וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעודה תחת בנו . רבי ברכיה אומר עדה ריה ניהוח של איל לפני כסא הכבוד וערב לו כריח ניהוח של יצחק ונשבע לברכו בזה העולם ולעולם הבא שנאמר כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים ברך אברכך בעולם הזה והרבה ארברך בעולם הבא . רבי חנינא בן דוסא אומר אותו האיל לא יצא ממנו דבר לבטלה אפרו של איל הוא יסוד שעל גבי המזבח הפנימי שנא' וכפר אהרן ער קרנותיו אחת בשנה . גידיו של איל הם עשרה כנגד עשרה נבילים של כנור שהיה

דוד

באור סמפיק

סן ארלנס . כענ כרד"ק כשרשו ממלך שלם וזרלל סס גדולס כזו שזרשו למעלס נמלס ארילל עיין רד"ק כשורס ארס , וכן נכלס נפרס לסי דכריספרד"ל סאמר ומלאכי סרס וזעקיס וביאסי סנאמר סן ארלנס נעקו כו' מר ובעיין ספי' ארלנס מללך שלם , אף כנציגס ס' ב' איתל סאני חורבן כ"ס דלויט מלאכי שלום ככו סנאמר סן ארלנס כו' פ"כ . ועלל נעקו לא סוכר סס , לן ככנו סס ספוס' ד"ס סן דעשטיס דקרא ביטטיס כמיב על סמוכס כו' , ועיין רש"י יסטיס כס ו' סוי ארילל סמוכס נקרא ארילל כו' , ועיין פ"ס סמוחל כ' כנ כ' : מן סמוכס סכל סמטיס כו' . סול עיין כשני עמנו , כלוצר מעמידת יצחק יס לנו ללמוד ולהאמין סיסוס תהיית סמטיס כעפ סמפלס רלין מלס כבודל יס' כמו יצחק איניו סיללס נשמתו וזורס , וכל עשסי אכות סיון לנטיס (וצילקוס גי' אחרת סס) : וסיס סמלל עומד עמטס אויס כו' . נראה סטיולו סס ו' סוי סטינוס יסירס ססיס לו לכמוכ נלמו כסכך קרניו כסכך כסכך כקרינו צריכיס לפרס ססיס נלחו כסכך אף כלא קרניו וס"ס נלחו כקרינו אף כלא סכך וכמו סדרשו עס כסי עס יצחק עס בני אסילו אינו יצחק וכס יצחק אסוי' אינו בני וכמו סדרשו חז"ל וסוכל כרס"י (כמדרכ יכ ה') כ"י ד"י כמכס אינו אומר כסכדי מעס אלא כעכדי כמכס כסכדי אפ"פ סאניו מעס וכמכס אפ"פ סאניו עכדי פ"כ , ולס כן גס כלן סוככחיס לפרס ססיס נלחו כקרינו אסילו כלא סכך . ואין , אס לא ססססן סיס סאלין : אופו כאיל לא ינל ממנו דבר לככלס . וא"ל וסלל עולס סופס ועולס כולו כליל חוץ מעור סעולס יס לומר ספי' כנידין סקרטס ממקום סיונון , סזוב אינו רלוי להקדס כמו שסענו צונחיס (פ"ס סמנס ס') למר סנללל

ידה מנגן בהם י עורו של איל הוא אזור מתניו של אליהו שנאמר
 ויאמרו אליו איש עלה לקראתנו ואזור עור אזור במתניו. שתי
 קרניו של איל שופרות. בשל שמאל תקע בו הקב"ה על הר סיני
 שנאמר והיה קול השופר. וקרן של יסין הוא גדול מן השמאל ועתיד
 לתקוע בו לעתיד לבא בקבוץ של גלויות שנא' והיה ביום ההוא יתקע
 בשופר גדול. רבי יצחק אומר הכל לא ניצר אלא בזכות השתחויות
 שנאמר רוסמו ה' אלהינו והשתחוו להדם רגליו :

פרק שנים ושלישים

ששה נקראו בשמיתיהן ער שרא נולדו ואלו הן יצחק וישמעאל
 וסשה רבינו ושלמה ויאשיהו ושמו שר משיח שביא הקב"ה
 במהרה בימינו. יצחק מנין שנא' וקראת את שמו יצחק ולמה נקרא שמו
 יצחק. י' עשרה נסיונות שנחנסה אברהם אבינו. צ' חשעים שנה שהיתה
 שרה אמנו בת השעים. ח' לשכונה ימים שנמול. ק' מאה שנה שהיו
 לאברהם אבינו שנא' ואברהם בן מאה שנה. ישמעאל מנין שנא' וקראת
 שכו ישמעאל למה נקרא שמו ישמעאל שעתיד הקב"ה לשמוע בקול
 גאקת העם כמה שעתידין בני ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים
 לפיכך נקרא שמו ישמעאל שנאם ישמע אל ויענם. משה מנין
 שנאמר לא ידון רוחי באדם לעולם בשנם. בשנם בנימטריא משה
 שהיו ימיו מאה ועשרים שנה שנא' והיו ימיו מאה ועשרים שנה. שלמה
 מנין

באר מספיק

סכרלתי כנשים כו' וספממו וסגידים וסקרנים כו' ואם טרפו לא ימלו כ"כ סכרל"מ סדר יתרו
 ליישב תמיכה סרמנין סס. ואלי משפחה על סגאוניס סס סרמנין וסכרל"מ יתמלו על כדורס
 סססכו סססמלר כוס כספסו, ואין לא רלו כי כוס מלרס קסס סמוכן כי סי נסן לרוד ססלך
 גרדי לילו סל יתק, וכסור ללילכו, גרדי מי סיס מוסקד עד זמנס, ולנס ססס לילכו אור
 למסני דוקא סססור כוס, כורלי ססמלר סוס כוס עמוק סי ימלס, וכרולכ כרולכ יסין
 על זס כסללשין סדר וירל : עסרס נגליו סל כנור כו'. כדלקמן פרק י"ס : וימלרו לוס כסל
 ססר ואור עור אור כמתני. כ"ל, דייקו מדכתיב אור עור סכוס מעוד סידע סלל"כ
 סול ללל טורך : יתקע כסופר גדול. מדכתיב כסופר גדול מדיוק סיכוס כסן על ימין סול
 גדול סססל : ככל לא נוכל ללל כזכוס סססחוי כו'. ססמלר כוס לסי סססן לון סס
 מקומו, אן דע קירל אכוס כי ססני סגילת סססחויס וכמדפיסיס נססר ססמלר כוס ססס
 סרדס, וכלסר אסתיקנו לסנין ססמלר מונס מעמלן סכין ססול סיין לסמלר סמדכר כוס
 ססר, ח"ל כ"ר סרסס נ"י אר"י ככל כזכוס סססחוי' אכרסס לא חור סכר ססוריס ללל כזכוס
 סססחוי' (ססכ"ג : מלסרף ססססב סוכס למעס כללו ככר עסס, מ"כ סס) ונססחוס ונסוס
 לילכס, יסרלל לא נגללו ללל כזכוס סססחויס סגלר וילמן ססס ונו' ויקנו ויסססחו (ססוס
 ד) כסורס לא ננסס ללל כ"כ סססחויס סגלר וסססחויס סררוק, מנס לא נקדס ללל
 כזכוס סססחויס סגל (ססולל א) ויססחו לס'. כגלויות ליין סססכוסס ללל כזכוס סססחויס
 סגלר וזכוס סססל ססמלר ססוס סססל גדול וסססחו לס' ונו'. גיס סקקס גול נכרל ללל
 כזכוס סססחויס סגלר רומול ס' אלקויס וסססחו לכר קדס ע"כ. וכ"ס ססולל רכסי פרסל
 ג' וכ"ל נס סס, וכמדפיסיס סססיסו כל ססמלר כסלימוס ועסו חסד עס כסוסקיס למדעס סליוס :
 פרק לב ססס נקרוו כסמוסס. כ"ר פרסס מ"כ סלסס כו' ויס אומריס אף יסססלל כלסוס,
 וכ"ס וירוללני כריוס סרל א' סלכס ח' : ולנס נקרל סמו יתק. כ"ר פרסס כ"כ
 סססוס סדר לן : עסרס ססויוס סס סגו' כנגד עסרס סרברוס : ולנס נקרל סמו וסססל
 כו'. אט"ג דנקרל ססורס סססס כי ססס"ל אל ענוי, מכל מקום אכרסס אט"ס לא ידע זס
 ואט"כ קרל סמו יסססלל לוס למר למס נקרל סמו יסססלל ר"ל סס סיס סססו סל אכרסס
 כסכר ל' סס זס : סססידיקני יסססלל כו'. ע' לטיל פרק ל' : מנס מנין כו'. מולין קל"ס כ"י
 ומס ללל מנס מדכוי ואססר וססן ססס ג"כ מן ססורס כרליסל כנס' סס אססר כזכוס דכנס'
 מוכח קרל יוסר דכתיב וסו יסו מלס ועסריס ססול זמן זמן סל מרפ"ס : כזכוס יססי"ל
 ססס. סי' כי סס מנס כס פרסס נסנס לו וסול לסון מלרי לרעס כסס סססרסיס ע"כ למר
 ססס סול סמו ססיוסד לטירק מכל סססו' ססרי קדס סקקל ק' על די כס פרסס קרל

פרקי רבי אריעזר

מנחם שניא' הנה בן נולד לך וקראת את שמו שלמה על שם שניא' שלום ושקט אתן את ישראל בימיו. יאשיהו מנין שנאמר הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו. ולמה נקרא שמו יאשיהו שנרצה בשני למוכח יאשי הוא לפניך. מלך המשיח מנין שנאמר לפני שמש ינח שמו. ולמה נקרא שמו ינח שהוא עתיד לינח ישני עפר. וכשבא אברהם מדרך המוריה חרה אפו של סמאל שראה שלא עלתה בידו תאות רבו לבטל קרבנו של אברהם מה עשה הלך ואמר לשרה אי שרה לא שמעת מה שנעשה בעולם אמרה לו לאו. אמר לה לקח אישך הזקן לנער יצחק והקריבו לעולה והנער בוכה ומילל שלא יוכל להנצל מיד התחילה בוכה ומיללת בכתה שלש בכיות כנגד שלש חקיעות שלש ילדות כנגד שלש יבבות ופרחה נשמתה וסתה בא א"י ומצאה שמתה שניא' ויבא אברהם לספור לשרה ולבכותה. מהיכן בא מדר המוריה. רבי יוסי אומר שלש שנים עשה יצחק אבל על שרה אמו לאחר ג' שנים לקח את רבקה ושכח אבר אמו מכאן אתה למד עד שלא לקח אדם אשה אהבתו הולכת אחר הוריו. לקח אשה אהבתו הולכת אחר אשתו שניא' על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ויבא איתו. וכי יעזוב איש את אביו ואת אמו סמכות כבוד אלא שאהבת נפשו דובקת אהרי אשתו שניא' ורבך באשתו. רבי יהודה אומר עשרים שנה היתה רבקה עקרה לאחר עשרים שנה לקח יצחק והלך עמה לרר המוריה למקום שנעקר שם יהתפלל על ההריון ויעתר לו שניא' ויעתר יצחק לה' וגו' באה ללדת זמחבליה הגיעה נפשה למות והלכה להתפלל במקום שהור שנאמר ותלך לדרוש את ה' והיו הבנים בתוך מעיה כנבוכי כח שניא' ויתרוצצו הבנים בקרבה. מה עשה יעקב אבינו אחו בעקב עשו להפילו שנאמר וידו אוחזת בעקב עשו. מכאן אתה למד שאין בני עשו נופלים עד שיבא שריר מיעקב ויקצץ רגליו של עשו מדר עשו שניא' חזה הוית עד די התגורת אבן וכתוב א' אומר לי נקם ושלם לעת תמוט רגלם. א"ר אחא גרלו הבנים זה הלך בדרך היים וזה הלך בדרך המות שניא' ויגרלו הנערים יעקב אבינו הלך בדרך דתיים שהיה יושב אהלים ועוסק בתורה כל ימיו ועשו הרשע היה הולך

באור מספיק

כפורה נשם משם, וסוף על שם שניא' ישראל מן כיס ע"ד יעמיהו ממיס רכיס (ר"ל שם):
 כ"י למנחה יאשיהו לנעך. כ"ל פי' שלך נקרא שמו יאשיהו שמנחה יפס נחמנח לפניו ית'
 וע' יקום מלכיס א' י"ג: ינין שמו. וינין כוח שמו כל משיח כדאיתא בנבחרין ז"ב וז"ל
 כס לפני שמש עד שלא נברא כשמש ינין שמו וע' לעיל דק' ג': שפוא ספיד ליינן ישינו
 עפר. פי' לסקת ישינו עפר וכמספיק כערוך פי' לסוליד ולבחימות ישינו עפר נח גלגלן כגרי
 ילד וע' ד"ק אורש עין: סלך ואמר לברס. פליג אחס שאמרנו ויקרא ס' ק"ו וקס"ר פרסס
 כ"ו שיחא כפמלו סופר כל זכ לברה ובתחומא נמלא עפר דבר שפסגן כל דרומס ויחא ואמר
 לה נמלני אבא ובעלני כריס כ"ו ע"ג: והקריבו לעולם. לא עקר אפר כי סקרינו אך לא שפסו
 או משום אפילי דנחם משם פחה יחא: שלס בכיות כנגד שלס סקיעוס. כלומר כנגד
 שלס בכיות שכתבס ערס נלווינו בשלס סקיעוס כי כל ענין סקיעוס כרלס סכנס כדי לסוכי
 סקיעוס יחא כדאיתא (כ"לס טו א) לן סוקיעוס שסס סקיעוס כנגד שסס סקיעוס אל ערס
 חמט ססיה פ"י סקיעוס: ופרחה נשמתה ומסס. מנולד כוכר פ' אהסס עכססס עכססס אכרכס
 משסס גדול כיוס כנמל אח יחא כנו קערת סכססן על זכ וגור סק"סס סיקר יחא לקרין
 ונגר מוסס על ערס (משני סאריכות לא ספסקס סרוסס ישינן סס) ולכן אבא כרלסס סססן
 סלג עלסס כירי ונחמס סאיל ספורס יחא, משס סמל יסיה ככו ק כורס סגור על ערס
 לן סקיעוס עמלו אל ערס לסכילס כדי סססוס על ידי סלסר וססן ק כ"לללל זכ סיה נססס

הוא בדרך המות לתרוג את יעקב אבינו שנאמר יקרבו ימי אבל אבי ואהרנה את יעקב אחי ה' שמעון אומר בשעה שנעקר יצחק נשא את עיניו למעלה וראה את השכינה וכתוב כי לא יראני האדם וחי אלא תחת המיתה כהו עיניו לעת זקנתו שנאמר ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות . מכאן אתה למד שהסומא חשוב כמת . הניע ליל יום הפסח וקרא יצחק לעשו בנו הגדול ואמר לו בני זה הלילה כל העולם כולו אומרים בו הלל ואוצרות מללים נפתחים בזה הלילה עשה לי מטעמים עד שאני בעודי אברכך . ורוח הקדש משיבה ואימרת אל תלחם את לחם רע עין . הלך להביא ונתעכב שם . אמרה רבקה ליעקב בני הלילה הזה אוצרות מללים נפתחים בי העליונים אומרים שירה הלילה הזה עתידים בניך והגאל מיד שעבוד הלילה הזה עתידך דומר שירה עשה מטעמים לאביך עד שהוא בעודו יברכך . יעקב היה בקן בתורה פחד לבו על קללת אביו אמרה לו בני ברכות עליך ועל ורעך ואם קללות עלי ועל נפשי שנא' עלי קללתך בני . הלך והביא שני גדיי עזים וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק והלא די לו באחד שנאמר צדיק אוכל לשובע נפשו אלא אחד כנגד הפסח ואחד לעשות לו מטעמים לאכול דתנינן הפסח אינו בא אלא על השובע . נכנס ואמר לו קום נא שבה ואכנה מצירי אמר יצחק הקול קול יעקב ביותר השם הקול קול יעקב בהגון תורה והידים ידי עשו בכל שפיכות דמים ובכר מות רע . ולא עוד אלא כשמכריזין בשמים הקול קול יעקב השמים רועשים וכשמכריזין בארץ הקול קול יעקב כל מי שהוא שומע ועושה חלקו עם הקול קול יעקב וכל מי שאינו שומע ואינו עושה חלקו עם הירדים ידי עשו . רבי יהודה אומר עשר ברכות ברך יצחק ליעקב על מללי שמים ועל דגן הארץ . כנגד עשרה מאמרות שבהם נברא העולם שנאמר ויתן לך האלהים ממל השמים וגו' . וכשיצא יעקב מאת פני יצחק אביו יצא מעומר כותן וככלה בקשוריה וירד עליו תחיית מל סן השמים ונרשנו עצמותיו ונעשה גם הוא גבור חיל וכת לכך נאמר מידי אביר יעקב משם רעה אבן ישראל :

פרק שלשה ושלשים

בתיב וזרע יצחק בארץ ההיא רבי אליעזר אומר וכי יצחק זרע

דגן

באור מספיק

כלל משפט : מלאות . פי' תחמה אומץ ראי' מלאה כשנינו , דלא"כ פירוש מלאות מומר מלאך כסכו עיניו אין לנו ודעוים מלאה מלאות : מכאן אתה למד שספוסא כו' . וכנודים ס"ד נ' וכו' פרשם פי"א איכס רבתי פקוק כלם כשרי למדו מתקום אחר : אומרים זו כלל . פי' שכל בני עולם מללים ומשכחים לכבוד ים' : ואוצרות מללים נפתחים . מכאן נפתח משנתו מברכין על סל כיו"ט א' של פסח : סילוס סוס עתידך נומר שירס . לרין פיון סס שפרי סילוס שחמרו שירס על סוס כ"א נניסן ססוא ויוס אחרון של ססח כספוסה כסדר עולם וכן סוא לכדיא כסוסה י"ב פי"ב ווס ק"א נניסן סוס אחרו מס"ס לפני סקב"ס רבין כסולמיוס מי שפסיד נומר ג"ס על סוס כמקום סוס ילקס כמיוס כיוס זה ס' כוסיין רס"י שס : אלא יבא אחד כנגד סססח כו' . פי' משום סבי סוכלה לעכוס שני גדיי עזים . וכאמס לא אכל כשני גדיי עזים כולו כי אם אכל כאס וספאר אכלו כני כיוס : דמיון סססח כו' . סכעס אלא יבא לדי ספירס עס : הקול קול יעקב כיוס ססס . פי' שדרשו כול סקול קול יעקב ססרס יתק ליעקב כנ' קולס , א' קול ססלס סס סמיהדים סמו ים' מטעמים ככל יוס , סניח קול סורס סס ספסידים כניו לנד לקכל אומס : אינר יעקב , ססיס יעקב אינר כנכוסס וסוק כסאן וסו אבן יסרלא :

ק"ג

דגן חיז אלא לקח את כל מעשר סמונו וזרע צדקה לעניים כד"א ורעו לכם לצדקה וכל דבר שעשר הביא לו הקב"ה מאה שערים של מסון וברכו לכך נאמר ויברכהו ה'. רבי שמעון אומר סכח צדקה המתים עתידין לחיות סנין אנו למרין מאליהו התשבי שהיה הולך מהר אל הר ומסערה אל מערה הלך לו לצרפת וקבלתו אשה אימנה בכבוד גדול אמו של יונה היתה ומפתה ומשמנה היו אוכלים ושוחים הוא והיא ובנה שנא' ותאכל הוא והיא . א"ד לוי הוא והיא כתיב והיא והוא קרינן ביכות אליהו אכלו . לאחר ימים חלה בן האשה וסת שנא' ויהי אחר הדברים האלה חלה בן האשה אמרה לו האשה יאמרו כי באת אלי בתשמיש המטה והזכרת עוני עלי וסת בני אלא מול מה שהבאת אלי ותן לי את בני ועמד אליהו והתפלל לפני הקב"ה והואמר רבש"ע לא רי לי כל הרעות שעברו עלי וער ראשי אלא אף האשה הזאת שאני יודע שמתוך צרת בנה דברה עלי לעקשני עכשיו ילמדו הרורות שיש תחיית המתים השב את נפש הירד ונעתר לו שנאמר וישמע ה' בקול אליהו וגו' . רבי יהושע בן קרחה אומר ועל זה את תמה בוא וראה מאלישע בן שפט שלא היתה אשה יכולה להסתכל בפניו שלא תמות והיה הולך מהר להר ומסערה למערה והלך לשונם וקבלתו אשה גרוכה בכבוד גדול אמותה של אבישע השונמית אשתו של ערוא הנביא . וקבלתו בכבוד גדול אמרה האשה רבעלה איש האלהים הוה קדוש אין אשה יכולה להסתכל בפניו שלא תמות שנא' נעשה נא עליית קיר קמנה וכל פעם שהוא עובר יסוד אל העליה ובנו והכינו והתקינו . לאחר ימים היה עובר אל שונם ויסר אל העריה שנא' ויהי היום ויבא שמה וקרא לשונמית שנאמר ויקרא לה ותעמוד בפתח ולמה עמרה בפתח שלא היתה יכולה להסתכל בפניו אמר לה רמועד הזה כעת חיה את חובקת בן . אמרה לו אדוני וקן סאוד ותלדה ממני אורח נשים אי אפשר לעשות הרבר הזה אל אדוני איש האלהים אל תכוב בשפתך . ר' זכריה אומר דיצון יראיו יעשה עשה הקב"ה רצונו של נביא והרה וילדה וגדל הנער ויצא לפיגת נפש לראות בקוצרים וקרהו אסון שנא' ויצא אל אביו אל הקוצרים וימת הלכה האשה להר הכרמל ונפלה על פניה ארצה לפני אלישע אמרה לו הלואי שהיתה כלי ריקם אלא שנתמלא ונשפך . אמר הנביא כל הדבר שהקב"ה עושה היה מגיד לי חוץ מזה שנא' ותבא אל איש האלהים ויגש גחוי להרפה אחוה בהוד יפיה סלמד שנתן ידו על גבי רדיה ויאמר איש האלהים הרפה לה לקח את המשענת שבידו ונתנה לגחוי אמר לו אל תדבר בפיך כל דבר סאוסה ער שאתה הולך ונתן את המשענת על פני הנער ויחיה וגחוי היה כשהיך

באור מספיק

פ"ק לב לקח את כל מעשר ממנו . כי סלכות קיימו כל סחורס פילס והמעשר סוב רגיל אלס כלס מנינו כאלכוס ויחן לו מעשר מכל (כראיח יד כ') ויפיק וכל אשר סחן לי פער לעשרנו לך (סס כ"ה כ"ג) : סוא וסוא כמינ . ס"ס רכסו סקוק סמכוני : סוכוס א"י סלס . מדכתיב סוא וסוא וסקרוס סכחוב סוא לסוא , לסורוס ססוא ססיקר סככרסס וסוא ססס סססל לו : כססמיס . דרס כי כלס מלסון נואס : עכסו ונמדו כדורוס . ססס ס"דלו ס"דלו נסס ססס : אסוס סל ארסס . רס"ו מלכיס כ"ד' סכילו כסס סכדל"ס : כסוד יס"ס . דלל סיס נוחל לסס לרסס כסססו לסדסס מלסון דמיספ דלון לוס ססס מוסרס לסס סדסס ססס . וסוד סלסר לו אלישע סרסס לס דססספ סלסון כס . לוס דרסו מלס לסדסס נסריקין כסו יס"ס : ונחין סיס כסחוק נעיסו . ק סוא נס ק נסמל , וכנסחופל סדר כסלל ססספ אל

כשתוק בעיניו וכל אדם שהיה פתע היה אומר לו התאמן שההשענת
הזה סחיה לפיכך לא עלחה בידו עד שהלך ברגליו ונחן פניו על פניו
ועצו על עינו והתחיל מתפלל רבש"ע כשם שעשית נסים ע"י אליהו
רבי והיה את המת כך עשה עמי והיה הנער הזה ונעתי לך. שנא'
ויארה הנער עד שבע פעמים. ר' עזריה אומר תדע לך כח הצדקה
בא וראה מן שלום בן תקוה שהוא מגדולי הרוד והיה עושה צדקות
בכל יום ויום ומה היה עושה ממלא היה את החמת מים והיה יושב על
פתח העיר. וכל מי שהיה בא מן הדרך היה מסקה ומשיב את
נפשו עליו ובזכות הצדקה שעשה שרתה רוח הקדש על אשתו וילך
חלקיהו הבהן אל תולדה הנביאה אשת שרום בן תקוה ולמפרע היה
שמו בן פתרא כשם שאתה אומר כי טוב סתרה מסתרי כסף וכשמת
בעלה הסרו צדקות בעלה ויצאו מל ישראל לנמור חמד עם שלום בן
תקוה וראו את הגרוד שבא עליהם והשליכו את האיש בקבר אלישע הלך
האיש ונגע בעצמות אלישע וזיה אחר כך הוליד חנמאל בן שלום
רבי חנניה בן תרדיון אומר תדע לך כח הצדקה בא וראה משאול בן
קיש שהסיר את האובות ואת הירעונים וחזר ואהב אשר שנא והלך
אל עין דאר אל אשה צפניה אמו של אבנר שאלה באוב והעלה לו
שמיאל ועלו עמו אחרים וכסבורין שהגיע תח"ה וראתה האשה ונבהלה
סאד שנאמר ויאמר לה המלך אל תיראי וי"א צדיקים הרבה כיוצא בו עלו
עמו באותו שעה רבי אליעזר אומר כל המתים עומדים בתחיית
המתים ועולין בלבושיהן ממי אתה למד מורע הארץ קל וחומר מחסה
מה חסה שנקברת ערומה יוצאת בכסה לבושין צדיקים שנקברו
בלבושיהן על אחת כמה וכמה. ולא עוד אלא ממי אתה למד מחנניה
מישאל ועזריה שירדו לתוך כבשן האש לבושין ועלו בתכריכיהן
שנא' ושער רישיהן לא התחרך. ועוד ממי אתה למד משמואל הנביא
שעלה עומה מעיר שנא' ותאמר איש זקן עולה והוא עומה מעיל רבי
נחן אומר כל הנביאים נתנבאו בהייהם ושמואל נתנבא בחייו ואתר
סותו שאמר שמואל לשאול אם אתה שומע לעצתי ליפול בחרב תהא
סתתך כפרה עליך והא גורלך עמי במקום שאני שרוי ושמע קצתו
זמר בחרב הוא וכל ביתו שנאמר וימת שאול ושלושה בניו וגו' למה
שיהא חלקו עם שמואל הנביא לעתיד לבא שנאמר סחר אתה ובניך

עמי

באור מספיק

מלא סוס מתקן כי אם חרצנו סודות לכל מעלה אלמנע שיכול לכתוב פסוקים : מדע לך כח
מלוקים בא וראה משאול מ' . כג"ל וכן הונס בגליון סולקוס שמואל א' כ"ה זמן שמתע מסומני
ססר . וסוף ענין כמני פלמו ולא שייך ללעיל : ועלו עמו אחרים . מדכתיב עולים לזון רבים
, רבו מן וזיה עם נבמל וכתב סאד ג"א ג"א עם דליכא למיך מדכתיב אלפים ראוים
עולים אלפים ל' מסוס דמלם אלפים נחמד נלשון רבים פכ"ד : עמו אחרים ככוננין מ' .
סימ' וק"ל עם כחם . עלו עמו ל'והו' או שקראם לעזרמו מסחר ויש סדין כענין קריאתו
למש פכ"ל , ושני סממנים סללו כלי טעם כי מה נזרכו ללוהו . גם לעור ליום סדין מס לזון
לסם ומס יעילו , לא כן פשה , זמן שמואל שיבא ויעיד עליו כמבואר בס נבמל מ' איכא
דכתיבם כלונייסא מ' וכותב כו' . יס מתי סבזכרס עד נלמן סוא אם קיים ככחוכ אך אם סיה
י'אכ ססס ססמו ספוקס ססכר . גניע זמן ססס"מ לא סיה ססס' לזון להתיקום אלנו : ויש אומרים
צדיקים סרבה כו' . כג"ל : ועולים בלבושיהן . מ' כמכריכיהם שנקברו כזה וככ"ר פסוקס ס'
וימא כסס סאדס סולן לטס , כך סוא בא לנכס כו' עי"ש נראה משס ספוקס דמסמס כירוס'
סכניא ססוס' כמובוס קיא כ' ד"ה בלבושיהן : מס ססס סנקברת מ' . כמובוס קיא כ' סססרין
ל' כ' : שוסס ססיל וסוא נקבר כמעיל , ופ"ס ספגוספא סס ס"ה סמעיל קיא כ' סססרין ס'
נקב

ברקי רבי אריעזר

עמי. מאי עמי א"ר יוחנן עמי במחיצתי הלל הזקן אומר אמר ליה שמואל לשאל לא ריך שלא שמעת בקולו ולא עשית חרון אפו בעמלק אלא גם באת לשאל לך באוב אוי רועה אוי לצאנו שבשביך נתן הקב"ה את ישראל ביד פלשתים. רבי יוחנן אומר עלו ישראל רבבל ודא הניחו את מעשיהם הרעים אחאב בן קוליה וצדקיה בן מעשיה נעשו רופאי שקר והיו מרפאין את נשי כשרים ובאים עליהם בתשמיש המטה שמע המלך ואמר לשרפן אמרו שניהם יהושע בן יהוצרק איש צדיק הוא יבא עמנו בזכותו אנו נצולין אמרו לו אדוננו המלך איש הזה היה עמנו בכל דבר צוה המלך לשרוף את שלשתן באש וירד מלאך מיכאל והציל את יהושע משרפת אש והעלהו לפני כסא הכבוד שנאמר ויראני את יהושע הכהן הגדול ושניהם נשרפו באש שנאמר אשר קלם אשר שרפם אין כתוב כאן אלא אשר קלם הא למדנו שנתחרבו שערותיו בעונותיהם שנא' הלא זה אוד מוצל מאש. רבי יהודה אומר כשהביא צלם בבקעת דורא והוציא כרוז ואמר כל מי ישראל להרגם העמיד צלם בבקעת דורא והוציא כרוז ואמר כל מי שלא ישתתוה לצלם הזה ישרף באש וישראל לא בפתו בצל ויצרם ובאו הם ונשיהם ובניהם והשתחוו לע"ז חוץ מדינאל חנניה מישאך ועזריה שהיו קוראים אותו דינאל כשם אלהיהם היה ננאי להם לשורפו באש שנא' ועד אחרן על קרמי דינאל וגו' ונפלו לחנניה מישאל ועזריה ונתנו אותן בתוך כבשן האש וירד גבריאל והצילן מבבשן האש אמר להם המלך הייתם יודעים שיש לכם אלה משויב ומציל למה הנתחם אלהיכם והשתחוייתם לע"ז שאין בו כח להציל אלא כדרך שעשיתם בארצכם והחרכתם אותה כך אתם מבקשים לעשות בארצי להחריב אותה וצוה המלך ונהרגו כלם וסנין שהיו כלם הרוני הרב שנאמר ויאמר אלי הנבא וגו' בהרונים האלה ויחיו ר' פנחס אומר לאחר כ' שנה שנהרגו כלם בבבל שרת רוח הקדש על יחזקאל והוציאו לבקעת דורא והראוהו עצמות יבשות הרבה מאד אמר לו בן אדם מה אתה רואה אמר לו אני רואה כאן עצמות יבשות א"ל יש בי כח להחיות אותן או לא לא אמר הנביא רבונו של עולם יש בכך כח לעשות יותר מאלו אלא אמר ה' אלהים אתה ידעת באלו לא האמין לפיכך לא נקברו עצמותיו בארץ מהורה שנאמר יאחה על ארמה מסאה תקבר. אמ' לו הנבא על העצמות האלה אמר לפניו רבש"ע מה הנבואה סביאה עליהם בשר וגידיים ועצמות או כל בשר ועצם שאכרו מהם בהמה וחיה ועיף ומתו בארץ אחרת מיד השמיע הקב"ה קולו ורעשה הארץ שנאמר ויהי קול בהנבאי והנה יעש וגו' והיתה הארץ היא מקרבת עצם אל עצמו. ר' יהושע בן קרח

באור מספיק

קבר בו פלס ועמ"ש לפיל חוס: עמי נהינתי. כדכתיב יב כ' שמואל רכפו פרשם י: ע"ל י: אל נבבל. הנחמיה סדר ויקרא: אמרו שניסם יוכיכע כו' סכסדרין זג א': אשר נוקח פסם קלנס. ט"ס הוא וז"ל ונוקח מהם קלנס לכל גלות יכודם אשר נבבל לאמר ישמע"ל כ' כדקיסו יכאחב אשר קנס זמן נבל בלש אשר כרסם אין כתיב כאן אלא אשר קלם מלמד שפשאן קליוס. י"ס ככסדרין טס ותיבת הא נמדה כו' מקימי קודם לוס: לשורפו באש. לדינאל: וירד כדינאל. ספחיס ק"ח א': גבריאל. חוס ע"ז ונס גדול שגבריאל כו"ט ע"ל אש ויאפע"כ ע"ל: יש בי כח להחיות איהם. כדכתיב כחחייהם סעמחוס כאלס מירש"י סנראס ענינין סיכוי לתיס: על ארמס ע"הס הקבר. ג"ס ס"ק"ה כו"ז געמסם וכאמליס מכתפי קר"ה וסס עניס ליומק"ה, גכ סס כסיב על חרמס סמלס סמסם וכאן כו"ז אמר לא נקברו. וססם

קרתה אומר ירד עליהם תחית מן השמים שהוא נובע ומוציא מים כך היו נובעים עולים עליהם כשר ועצבות ונידון שנאמר וראיתי הנה עליהם נידים אל הנבא על הרוח באותו שעה יצאו ד' רוחות השמים ופתחו את אוצרות הנשמות והחזיר כל רוח ורוח לגוף בשר איש שנאמר והתנבאתי כאשר צוני כתיב הכא חיל גדול מאוד ונ' וכתיב ובני ישראל פרו ונ' מה להלן ס' רבוא אף כאן ס' רבוא וכלם עמדו על רגליהם ח'ץ סאיט אחר אמר הנביא רכש'עמה שיבו של וח אל בנשך נתן באיתה שעה היו ישראל בימים ואומרים היינו מקוים לעמוד עם כל ישראל בתחית המתים ועכשיו אברה תקיטע . באותה שעה אמר הקב"ה לנביא לך אסור להם חי אני שאעמיד אתכם בתחית המתים לעתיד לבא וסבגן את כל ישראל בקבוצ גלות לאי שנאמר הנה אני פוהח את קברותיכם :

פרק ארבעה ושלשים

ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי . מה ראה הקב"ה לומר ב' פעמים אני אני אלא אמר הקב"ה אני בעוה"ז אני הוא לעוה"ב אני הוא שנאלתי אתכם מכיזרים אני הוא שעתידי לגאול אותם בסוף מרכות רביעית לכך נאמר אני אני הוא כל עכוס"ז שיאמר שיש אלוה שני אני אמיתוהו בסות שני שאין בו תחיה וכל עכוס"ז שיאמר שאין אלוה שני אני אחייהו לחיי עוה"ב רע"ל סמית לאלו וסחיה לאלו לכך נאמר אני אמית ואחיה . מהצתי את ירושלים ואת עמה ביום חרון אפי וברחמים גדולים ארפא להם לכך נאמר סחצתי ואני ארפא . וכל מלאך ושרף לא יצילו את הרשעים סדינה של גיהנם שנאמר ואין סדי מציול . רבי יונתן אומר כל המחיים עולין ח'ץ סדור הכולל שנאמר מתים כל יהיו אלו עכוס"ז שהן כנבלת הבהמה שיקומו ליום הדין אבל דור הסבול אף ביום הדין אין עוסדין שנאמר רפאים כל יקומו וכל נפשיתם נגשים רוחות וכוזיקן לאדם ולעתידי לבא הקב"ה מאבדן מן העולם כרי שלא יהיו כזיקין לבני אדם מישראל עוד שנאמר לכן פקדת ותשמירם ותאבד כל זכר למו . ר' זכריה אמר שנת הלילה רומה לעוה"ז ויקצת הבקר רומה לעוה"ב ומה שנת הלילה אדם שוכב וישן ורוחו כשסמט בכל הארץ וכנרת לו בחלום כל דבר שיהיה שנאמר בחלום בחזיון לילה אז יגלה און אנשים כך המתים הוהן משוטטות בכל הארץ וכנרת להם כל דבר שיהיה אבל

הן

באור מספיק

דעט ונ' . סהאין רעטס ממקומס ומתוך נדודי ורעטס סאין נחקרנו עטס אל עמנו כל עטס לתקום חינונו : טל מן סממים כו' אשכ סדכטו מדכתיב ויקרס עליכס פיר מלמפלס כוול פיובר סוודעיס ככל סעור מנפסול . לוב סירטו סרלס וכנס עינסס נידים וככר עלס ויקרס עלכס עור . וכל זכ נעטס מלמס ס חס' כל מענס מן כסס' ס: כתיב ככא חיל גדול מאוד ס' . דכטי כעין ג'ס סכנאל כתיב מאוד וסס כתיב ובני ישראל וו' כמאור מאוד . אל' כנשך נתן . וכתיב כנשך נתן ומתניס לקח וחי לא יחי' וכמאמר כוס ספסמי ולל מלאחי כס'ס יירושלמי אן כוס' סיסס ס' א' ד'ס כל כתיב ומלוכ כר'נית מלנו כגלגס סליקן מיס לעינס ככא ע"כ אלוני כונגס על ספד'ר'ל . ופוס' כ"מ סס סניאו זכ כסס סדננס ירושלמי וכוול סדננס ירושלמי ריכ כסלח :

פרק לר מחנתי את ירושלים כו' . כוקסס להס כסיוני כלסין דכתיב אני אמית ואחיס ג'אט עתיד . וכתיב מהלטי ג'אין עבר רכנ'ל אמחון . וזכס אמרו סלכ סניס לטוט כמחנטי לעבר מס כמחנטי כנג סיינו ירושלים ארפס להס . וכוו כונגסס לכך נאמר כו' : כן

נמסס

פרקי רבי אליעזר

וכן נחנך שבח להקב"ה שהוא עתיד להחיותן שנאמר יעלו הסידים
 בבבד יקיצת הבקר רומה לעתיד לבא שנאמר שבוענו בכפר חסדך .
 ששה קולן הולך מסוף העולם ועד סופו ואין קולן נשמע ואלו הן בשעה
 שכנתן את עץ האילן שהוא עושה פרי הקול יוצא מסוף העולם ועד
 סופו ואין הקול נשמע . ובשעה שהנחש מששים את עורו אין הקול
 נשמע . ובשעה שהאשה מתגרסת מבעלה הקול יוצא מסוף העולם
 ועד סופו ואין הקול נשמע . ובשעה שהאשה עם בעלה בעילה ראשונה
 הקול יוצא מסוף העולם ועד סופו ואין הקול נשמע . ובשעה שהולד
 יוצא מספי אמו הקול יוצא מסוף העולם ועד סופו ואין הקול נשמע .
 ובשעה שהנפש יוצאה מן הגוף הקול יוצא מסוף העולם ועד סופו
 ואין הקול נשמע . ואין הנשכה יוצא מן הגוף עד שהראה השכינה
 שג' כי לא יראני האדם וחי . ר' עזריה אומר כך הנשמות חוזרות
 ונאספות איש אל דור אבותיו ואל עמיו הצדיקים עם הצדיקים והרשעים
 עם הרשעים שכן אמר הקב"ה לאברהם אבינו ואתה הבא אל
 אבותיך בשלום . וכי כשהנפש יוצאה מן הגוף זה השלום אלא
 שהמלאכים מקדימין ואומרים לו שלום שנאמר יבא שלום ינוחו עד
 משכבותם וכתוב אחד אומר ונאספת אל קברותך בשלום . ר' חנינא
 אומר כל ישראל שמתו בחוצה לארץ נפשותם נאספות לארץ שנאמר
 ודיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים . וכך התים מן העכו"ם בארץ
 ישראל נפשותם נשכרות בקלע חוץ לארץ שנאמר ואת נפש אויביך
 תקלענה בתוך כף הקלע . ולעתיד לבא הקב"ה אוהו בכנסת ארץ
 ישראל ומנער אותה מכל מומאה כאדם שמנער את הבגד ומשליך
 כל מה שבתוכה ומשליך אותן לחוץ שנאמר לאחוז בכנסות הארץ
 וינערו רשעים ממנה . שלשה איהבים יש לאדם בחייו וארו הן בניו
 ובני בניו ומסונו ומעשים טובים . ובשעת פטירתו מן העולם הוא סכניט
 לבניו ולבני בניו ואומר להם בבקשה מכס כווא והצילוני מדין המות
 הרע הזה והן משיבין אותו ואומרים לו הלא שמעת שאין שרטון ביום
 המות ולא כך כתיב אח לא פדה יפדה איש ואפילו כסונו שהוא אורב
 אינו יכול לפדותו שנאמר ולא יתן לאלהים כפרו למה ויקר פדיון נפשו
 וחול סדר זה לעולם אלא לך לשלום ותניח עד משכבך ותעמוד
 לגולך לתקן היסין והיא הלךך עם חסדי עולם . וכשהוא רואה כן
 מכניס אק ממונו ואומר לו הרבה פרחתי עליך לילה ויום בבקשה
 ממך פדני מן המות הזה והצילני והוא משיבו והלא שמעת לא יועיל
 חן ביום עברה . אח"כ מכניס מעשיו הטובים ואומר להם כווא
 והצילנו

באר כספיק

כספיק רחם מצוטט . (ברכות פ"ג) : יקוץ סוקר דומה כו' . כ"ל : קולן סוקר אינו . קול
 פתח אלא נוטל על דבר כספיק וזית לים קיה . ואמר שאנו כספיק דברים קולן סוקר
 להחריטם מתקום למקום כלי כספיק עד שחנך מכלל חים לים ומניס לסוף סעולם ולום
 אמר קולן סוקר ולא קולן נשמע : וכשעט שנתח כו' . למדו זס מדכתיב קולה כנתח ילך
 (ירמיהו טו כב) משמע שקולו של גזס סוקר ומדכתיב ככתיב ולא פירש עד סיך קולו סוקר ,
 משמחא סילך מסוף סעולם ועד סופו : מפשיט עורו . כי כנתח מפשיט עירו אחת לשכט שנים
 מבוואר לעיל פרק י"ד : ומי . ככתיב מי אינו רואח אכל רזאס ככשט מיתח וכ"ס ספרי סדר
 כשפיתון ספך ק"ג : וסיתח נפש אדוני צרור כצורר כחיים . חניניול אמרס כן לדוד ונתנחאס
 על עולם ככמות ספי' נפש דוד שס צרור כצורר כחיים . דכיונו ננווח כל"י כנקראח ארץ
 חיים : מתניס אח ממונו כו' . יס חפ"שים ככיוונס שחוככ ככרס שיש לו כמנולוח , שמחשכ
 חכט ססיס עקירד אופו לא סיס יכול לעמוד אח ס' כדכפי , לכן אמר שאיס לא יסן וגו'
 68

הצילוני מן המות והתחוקו ג' ואל תניחוני לצאת מן העולם שעדין יש לכם תוחלת עלי אם אנצל והן אומרים לו לך לשלום עד שלא תהך לשם אנו מקדימין אותך שנאמר והיך לפניך צדקך וכבוד ה' יאסף. לאחר שבעת ימי האבר כתחיל הגוף להחליעונכם וחוזר לעפר כשהיה שנאמר וישוב העפר על הארץ כשהיה ומנין אנו למדין שהנפש נתנה מן השמים בא וראה כשיצר הקב"ה את האדם לא היה בו רוח ונשמה מה עשה נפח ברוח סיו ונזרקה בו נשמה שנאמר ויפח באפי נשמת רוח חיים. ר' שמעון אומר כל הגופות נוגעין בעפר הארץ עד שאינו משתייר מן הגבו אלא כמלא תרודו רקב והוא מתערב בעפר הארץ כשזור שהוא מתערב בעיסה ולעיתים לבא כשיקרא הקב"ה לארץ שיתן פקדון כל הגופות שהוא שמתערב בעפר הארץ כשזור שהוא מתערב בעיסה מיפה ומרבה את כל הגוף בלא מום כשזור שהוא מיפה ומרבה את הלישה מיד הארץ רעשה וההרים מודעזים והקברות נפתחים ואבני קברות מתפוררות א"ה מאה רעותה שנאמר והושעם ה' אלהים ביום ההוא רבי עזריה אימר כל הנפשות בירו של הקב"ה שנאמר אשר בירו נפש כל חי. משל למה הרבר דומה לאחד שהיה מהלך בשוק ומפתח בירו כל זמן שהמפתח בירו כל סמוני בירו כך הקב"ה מפתח של בית הקברות בירו ומפתח אוצרות הנשמה לעתיד לבא הקב"ה פותח את הקברות ופורח את אוצרות הנשמות ומתויר כך רוח ורוח לגוף כשר איש שנאמר תשלח רוחך יבראון. והנפיש דומה ליוצרה מה הקב"ה רואה ואינו נראה כך הנפש רואה ואינה נראית מה הקב"ה רפניו אין שינה כך הנפש אינה ישנה מה הקב"ה סובר את עולמו כך הנפש סובלת לכל הגוף וכל הנפש שלו הן שגא' הן כל הנפשות לי הנה. רבי יהודה אומר מיום שחרב בית המקדש ארץ אומללה כרעת וישוביה כארם שהוא חולה ואין בו כח לעמוד כך הארץ אומללה ואין בה כח ליתן את פירותיה שגא' והארץ חנפה תחת וישוביה ולעיתים לבא הקב"ה מיריד תתיית מן ומחיה המתים שגא' יחיו מתוך אלו ישראל שחמו כסוטים על שמו נבלתי יקומון אלו העכו"ב שהן כנבלת הבהמה שיקומו ליום הדין אבל לא יחיו. הקיצו ורגנו שוכני עפר אלו הצדיקים שהם שוכני עפר כי של אורות סדך אין של צדיקים של חשך אלא של שר אור והוא גותן רפואה לארץ שגא' וארץ

באיר מספיק

אם חננל ר' ל' כשאקים מחלי וחמי' יפ לכם תוחלת שאוסף עוד לעשות אך כשאמרו נמתיס חפשי כיון שאדם חם נעשה חפשי ען כמנהג כיום כסוף ויפח דקרא כי אכני נור וגו' ואשר שפי' אכני נור מלבן נורו אחור וכו' כאלגים כנפולות וכמפורות אכס פאה רעוסה כל הנפשות כו'. ספרי סדר גתם עסקא קל"ט. וכנסת דומס ליוגכס כו'. פרכות יא' יא' ו'ר פרסא ד' דברים רכסי סרבי כ' מנהומא סדר חיי סרבי ש"ס ממוז קג' הקב"ה רואה ספוא משנית בכל כסולס יתון נספר מנגד עינו וחינו נראה. וביקרא שם מסיים שגאמר עינו ס' משוכסום בכל כסר (זכריס ד') סנסס רואס. ס' שמנסחה כגוף; ולינס נראה. שאין אנו מסיגים סכוסס: כקנ"ה לפניו אין שינה. שגאמר לא יגוס ולא ייבן שומר ישראל (תנקה א') מ"ר סס, וס' שאין כו' ח"ו ניעול נלל מפסולוסיו כי נטויו מחרס תמיד מעסס כרלסית, כי אם יכלק ח"ו סנסחתו רגע אחס מעולס לא ס' ספולס עומד. כן כנסס אינס ישינס. ס' אין כהס נעל רגע מפסולסס וכמו שחמרו ג"ר ס"ד כנסס שגאמר יתן כנססס עולס וס'אכס לו חיים וכמס"כ נעיל סרס י"כ: הקב"ה סונל עולמו. שגא' (יכעיס מו) חני פסייו ואני אכס ואני אסכול מדרס סס, וס' גם אם עושים דבר נגד רצונו ית' סינל לחוסס כך כנסס סוכלס כו'. כנסס סנסגוף עכור ומובך עולמו תמיד לחלוס חומריו כנסס סוכלס' סכס סוכס פסר. ס' סנעסו כנינס לעפר שמסילוס פנחס וכנסס כעסר לכל ספי' ודרסו כן מנלס

וארץ רפאים תפיל ומה הוא נתון רפואות לארץ אמר ר' תנחום
 ארעא דארעא ותקודת תפקידתא תפליט של לתחית המתים ומאי זה
 מקום הוא יורד מראשו של הקב"ה ולעתיד לבא מנער שער ראשו ומוריד
 בתחית של מתיא אח המתים שיאמר אני ישנה ולבי ער עד שראשי
 נמלא של :

פרק חמשה ושלשים

מזב אחריה דבר מראשיתו. הברכות הראשונות שבירך יצחק
 ליעקב על מלוי שמים ועל דגן הארץ שנאמר ויתן לך האלהים
 מסל השמים הברכות האחרונות ברכת יסוד עולם ואין בהם הפסק
 לא בעולם הזה ולא בעולם הבא שנאמר ואל שרי יברך אותך ועוד
 יוסיף לו את ברכת אברהם שנאמר ויתן כך את ברכת אברהם לך
 לזרעך איך היו טוב אחריה דבר מראשיתו. טוב ארך אפים כנבה
 יוח דבר זה אמר יעקב אבינו שבכל יום ויום הוא מאריך את רוחו
 אומר כל דברי פגניות כנבה רוח זה עשו הרשע שבכל יום ויום
 זיה אוכל מצידו ומנסות הרוח לא דיה נתון ממאלו ליעקב מאוסה.
 ערשים וחמר אותם בלבו ואמר לו הלעיטני נא מן הארום הארום
 הזה אמר לו יעקב ארום יצאת ממעי אמך וכאכל ארום חכמת לאכול
 ע"כ קרא שמו ארום ר' אליעזר אימר הערשים מאכל צרה ואבל הם
 חרע לך בשנהרג הבל היו אבותיו אוכלין על אבלו מאכל ערשים
 כאכל וכצרה. וכשנשרף הרן באור הכשרים היו הוריו אוכלין על
 אבלו מאכל ערשים באבל וכצרה ויעקב היה אוכל מאכל ערשים
 באבל ובצרה ער שהיתה מלכות ושררה ובכורה של עשו ובאותו היום
 מת א"א זקינן. ישראל אוכלין מאכל ערשים באבל וכצרה על אבל
 ב"ה ועל גלות ישראל. מכאן אזהר לחד שאין בני עשו נוטלין עד
 שיבא שריד מיעקב ויתן לבני עשו מאכל ערשים באבל וכצרה ויקח
 מהם שררה מלכות ובכורה שקנה יעקב מסנו בשבעה שנאמר ויאמר
 יעקב השבעה לי כיום וישבע לו. ר"ע אומר כל מקום שהיו אבותיו
 הולכים היתה הבאר מהלכת לפניהם. וחופרין ג' פעמים ומציאין
 אותה לפניהם וחפר בארץ ג' פעמים ומצא איתה לפניו שנאמר
 וישב יצחק ויחפור את בארות המים וחפר בארץ ג' פעמים ומצא אותה
 לפניו שנאמר ויהפרו עבדי יצחק בנחל וכתוב בירושלים והיה ביום
 ההוא יצאו מים חיים מירושלים היא הבאר שעתידיה לעלות בירושלים
 ולהשקות את כל סביבותיה ועל שמצאו אותה שבעה פעמים קראו
 אותה

באור בפסיק

כתיב שכיני כעפר ועיני סיסס ס' א' : א"ר תנחום ארבעים ארבעה תפלות. ככל
 זכ"ס ירושלמי בכבות פרק' ופירשו א"ר תנחום ארבעים יושב ארבעה ארבעה תפלות. ככל
 סאך תפלות ומצאם כמפוקדים נחיה : של לתחית המתים מאיז מקום כו'. ככל
 וכוא ענין כתיב ענין :

פרק לה דבר זה נאמר כנגד יעקב אבינו. כ"ל. מאכל ערשים כאכל. כ"ב יו"ב ספורת
 סעסס מה ערש מנוגלה חף חניניה מנוגלת ימחור על כל ב"א פילס ע"כ. והוא
 סנחיתים ג"א יאטער כלל כו' וס דרך כל כארץ וסיף כ"א נמוס. מי נגר ותי' וגו' (רי"ס
 סס) : וכאותו יוש מה כו'. כ"ב סס : כ"א כנאר סתידס כו'. ר"ל שרשיקן ענין ג"ס כרסס
 ז"ל. דכתי כתיב ויהפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו סס מים חיים וכירובליס כתיב ג"כ יאז מים
 חיים : סענא חוסס סעסס ט'. חולי כונסס סס' פעמים כתיב אלל יצחק וזעס א' אלל יעקב
 וסכ

אותה שבע שנאמר ויקרא אותה שבעה על שם הבאר נקראת העיר
באר שבע עד היום הזה. בן שבעים ושבע שנה היה יעקב בצאתו
מבית אביו והיתה הבאר מהלכת לפניו מבאר שבע עד הר המוריה
מהלך ב' ימים והגיע בחצי היום לשם ופגע בו הקב"ה שנאמר ויפגע
במקום וילן שם כי בא השמש ולמה נקרא שמו מקום אלא בכל מקום
שהצדיקים שם הוא נמצא עמהם שנאמר בכל המקום אשר אזכיר
את שמי אמר לו הקב"ה יעקב הלחם בצקלונך והבאר לפניך ולאכול
ולשתות במקום הזה אמר לפניו רבש"ע עד עכשיו לא ירד השמש
חמשים ירדות ואני שוכב במקום בלא עתו בא השמש במערב
והביט יעקב וראה את השמש בא במערב וילן שם שנאמר וילן שם
כי בא השמש לקח יעקב י"ב אבנים מאבני המזבח שנעקר עליו יצחק
אביו וישם אותם מראשותיו באותו מקום להודיענו שעתידין לעמוד ממנו
שנים עשר שבטים ונעשו כוון אבן אחת להודיענו שכלם עתידין
להיות נזי אחר בארץ שנאמר ומי כעמך ישראל נזי אחר בארץ.
רבי לוי אומר באותה הליכה הראה לו הקב"ה את כל האהרות הראהו
סולם עומד מן הארץ ועד השמים שנאמר ויחלום והנה סולם ומלאכי
השרת עולים ויורדים בו ורואים פניו של יעקב ואומרים זה הפנים כפני
החיה שבכסא הכבוד אלו עולים ואלו יורדים שנאמר והנה מלאכי אלהים
עולים ויורדים בו והראהו הקב"ה ארבע מלכות מושליו ואובדיו והראהו
שר מלכות בכל עולה שבעים עוקים ויורד והראהו שר מלכות מדי עולה
נ"ב עוקים ויורד והראהו שר מלכות עכו"ם עולה ק"פ עוקים ויורד
והראהו שר מלכות אדום עולה ואינו יורד ואומר אעלה על בתי עב
אדמה לעליון. אמר לו יעקב אך אל שאול תורד אל ירכתי בור אמר
לו הקב"ה אם תגביה כנשר וגו'. השכים יעקב בפחד גדול ואמר
ביתו של הקב"ה במקום הזה שנאמר ויירא ויאמר מה נורא המקום
הזה. מכאן אתה למד שכל המתפלל במקום הזה בידושלים כאלו
התפלל לפני כסא הכבוד ששער השמים שם הוא ופתח פתוח לשמוע
הפלה שנאמר וזה שער השמים. וישב יעקב לרקום את האבנים וכצא
אותם כולם אבן אחת ושם אותו מצבה בתוך המקום וירד לו שמן
מן השמים ויצק עליה שנא' ויצוק שמן על ראשה. מה עשה הקב"ה
נמה רגל ימינו וסבעה האבן עד עמקי תהומות ועשה אותה סניף
לארץ כאדם שעושה סניף לכיפה לפיכך נקראת אבן השתיה שמשם
הוא טבור הארץ ולשם נמתח כל הארץ ועליה היכל ה' עומד שנא'
והאבן הזאת אשר שמת מצבה יהיה בית אלהים. ונפל יעקב על פניו
ארצה לפניו אבן השתיה והיה מתפלל לפני הקב"ה ואומר רבון כל
העולמים

באר מספיק

ושכן במדבר. ואל"ט שנתן יצחק לא יוסף עדיין ז"ל נקרא ע"ש הפסוד: בן שבעים ושבע
נב"ה ס"ו יעקב כו'. כי ס"ג ס"ו יעקב אכינו כשעל ככריות וי"ד שנה ס"ו נטמן נבית
עבר הכו סוף שבעים ושבע. עיין ג"ר שרבה ס"ח פיר עולם נב"ה פק"ב: סוף ויפגע
במקום. שהקב"ה נקרא מקום כמו סינאור, ודעו בן מדכחוב כחם וישבע במקום זל"ה פירש
מכחוב איהו מקום מזה דעו שאין סינאור במקום מן המזומות כי אם בהקב"ה כסוף קרוי
מקום: הנהם בצקלונך. לשון כחוב וקרמל בצקלונך (מלכות ב ד): והנהם לו הקב"ה ארבע
כו'. מדכחוב עוליס כריש וסדר וורדום: וכראכו טר כו'. וי"ר פירש קט: שבעים מקום
ס"ו מעלות: אמר לו יעקב אך אל שאול כו' במדרש שם לופא: וכאלו החטל לפני כסא סכמד.
שכסמ"ה כל מעס מכון כנגד כהמ"ח של מעלס: שמן מן השמים. דעו לקח כל מע ספיה לו
ומאין לקח שם שמן אלה שכומין לו ס':

העולמים אם תשיבני למקום הזה בשלום אובחה לפניך ובתי תודות ועולות שנאמר וידר יעקב נדר לאמר. ושם הניח את הבאר. ושם נשא רגליו וכהרף עין בא לחרן שנא' וישא יעקב רגליו ואומר ויצא יעקב כבאר שבע והאר הקדוש נקדש בצרקה וענו העליונים ואמר ברוך אתה ה' האל הקדוש :

פרק ששה ושלשים

בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תכשל לא צרו צעריך של יעקב ורא נכשל כחו וכנבור כח גלל את האבן מעל פי הבאר והיתה הבאר עולה ושופכת טים הוצה לה וראו הרועים ותמהו כלן ולא היו יכולין לגלגל את האבן ויעקב גלל אותה לברו מעל פי הבאר. ר"ע אומר כל מי שהוא נכנס לעיר ומצא גערות דרכו מצלחת לפניו ומנין תרע שהוא בן בא וראה מאליעור עבר אברהם שער לא נכנס לעיר מצא גערות ויצאות לפניו שנאמר הנה אנכי נצב על עין המים וגו' והקדוש ברוך הוא הצליח דרכו שנא' וה' הצליח דרכי. ועוד ממי אתה למד ממשה רבינו שער לא נכנס לעיר מצא גערות ויצאות לפניו שנא' ולכהן מדין וגו' והצליח דרכו ועלה למזוכה. ומנין תרע שחוא בן בא וראה מיעקב שער לא נכנס לעיר מצא גערות ויצאות לפניו שנא' והנה רחל בתו באה עם הצאן. רב הונא אומר הכל צפוי לפני הקב"ה קודם שבא יעקב לחרן מה עשה הקב"ה שלח מנפה בצאנו של לכן וגשתיריו מעט מהרבה מה שהיתה רחל רועה שנא' ודחל בתו באה עם הצאן אשר לאביה כי רועה היא ומנין שנשתיירו מעט מן הרבה שנא' ויעקב רועה את צאן לבן הנותרות מן המנפה. ויברך ה' אוחד רגלי וכי רגליו של יעקב להפרות ולהרבות צאנו של לבן. מכאן אמרו יש רגל אדם מברכת בית ויש רגל אדם מרחבת בית והיה רגל יעקב מברכת שנא' ויברך ה' אותך רגלי. וכן אמר לבן ליעקב נחשתי ויברכני ה' בגללך. כששמע לבן את שמע יעקב בן אחותו וכן גבורתו שעשה על הבאר רץ לקראתו הנשקי ולהבקו שנאמר ויהי בשמוע רבן את שמע יעקב בן אחותו וגו'. ויאמר לבן ליעקב הכי אתי אתה וגו' וכי אחיו היה והלא בן אחותו היה ללמדך שבן אחותו של אדם קרוי בנו ובן אחיו של אדם כאחיו ומנין אנו למדים מאברהם אבינו שאמר ללוט אל נא תהי מריבה וגו' וכתוב א' אומר וישמע אברם כי נשבה אחיו וכי אחיו היה והלא בן אחיו היה אלא ללמדך שבני אדם של אדם כאחיו ובניו של אדם כבניו. ומנין אנו למדין מיעקב שאמר אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו

באור כהספיק

פרק לו וכליות דרכו ופלא למזוכה. כמאמר כוז חסר ביאור ונראה לפי דעת כהן ס"ט וכו' וכן חסם מולא כשאלו טעם מלא נכנס לעיר מלא נערום ונלאו לפניו כמאמר סמס עוליס כמעט ספיר וסמס מלאו נערום ונלאות לסאוב מים (שמואל א' סו) וכליות דרכו ונלא למזוכה. ע"כ: מלא מנפס כללטי כו'. סו' סלגן מחמת עלמו לא סו' רלוי סיסרכס ללנו לכך מיעטס סקכ"ס נפחלס וחס"כ סרכס חוסס: שנא' ורחל כלס כו'. סו' מוס סיספס רמל כעמס רופס ונל מפר ללל לרועס, למדנו כעמס ללן סיס ללגן: ומנין כעספיררו כו'. סו' סמל לא סיס ללגן מולס רק סמטס ללן סיספס רמל רועס, לוס אמר שנלמר כל כעספירס כעמס כעספירר מנפס סוכרכס: כעספירס כעספירס מן כעספס, כולל: יש רגל אדם מברכת בית. סו' רגל של י"ק ונ' כ"ק טעם רגל וכן: וכי צנו של אדם ככניו סו' וכמוכס ללפי חס ללמסס (נולחיס לנ) וסכענר לניטי (י"לל ס כ) וסול סיס לני ליל מוחד ססו' ללנו כלמס:

היו לי וכי בניו היו והלא בני בניו היו אלא לרמך שבני בנותי של אדם כבניו. התחיל יעקב לעבוד באשה ו' שנים לאחר ו' שנים עשה שבעת ימים משתה ושמחה ולקח את לאה שנה' מלא שבוע ואת יעש יעקב בן וימלא שבוע ואת ועוד הוסיף שבעת ימים משתה ולקח את רחל שנה' ויתן לו את רחל בתו וגו' נאספו כל אנשי המקום לגמור חסד עם יעקב שנאמר ויאסוף רבן את כל אנשי המקום ויעש משתה אמר הקב"ה אתם גמרתם חסד עם יעקב עברו אף אני אתן לכם שכרכם בעוה"ז בשביל שלא יהא נוח לרשעים לעתיד לבא שנה' ונעמן שר צבא מלך ארם. לקח רבן את שתי שפחותיו ונתן לב' בנותיו וכי שפחותיו היו והלא בנותיו היו אלא לרמך שבניו של אדם כב' ונזקראו שפחות שנה' ויתן לכן לרחל בתו וגו'. רבי לוי אמר ראה הקב"ה בצרתה של לאה ונתן לה הריון בסן ונחומים לנפשה וילדה איש טוב תואר וחכם ואמרה ראו בן שנתן לי הקב"ה שנאמר ותהר לאה והלדה בן ותקרא שמו ראובן ועל כן קראה שמו ראובן ר"א אומר מו' חדשים ילדה לאה את בניה ולשבע שנים נולדו ליעקב י"א שבטים ובת אחת זכולן נולדו וזוגן עם תיץ מיוסף שלא נולד זוגו עמו שהיתה אסנת בת דינה ראויה לו לאשה ותיץ מדינה שלא נולד זוגה עמה. אמרה הילדה הזאת רין ומשפט היא על כן קראה שמה דינה. ועוד היה ר"א אומר ברח יעקב לבא אל לבן וברח לצאת מפני לבן. ברח רבא אל לבן מפני שנה' ויברח יעקב שרה ארם. ברח מפני רבן מפני שנה' ויגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב וכמה ברח שאמר לו הקב"ה איני יכול לשכן שכינתי עליך בחוצה לארץ אלא שוב אל ארץ אבותיך וגו' לפיכך ברח ולקח לבן כל אנשי ביתו ועירו גבורי כח ודרך אתריו להרגו ירד מיכאל ושלף חרב אתרו ופקש להרגו אמר לו אל תדבר עם יעקב וגו' שנה' ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום הלילה השכים לבן בבקר וראה את כל אשר ליעקב ויאמר לו כל אלו משלי הוא הואיל ולקחת את כל אלה רסה גנבת את אלהי את התרפים שלי שהייתי משתחוה להם. ומה רץ התרפים שוחט אדם בכור ומולגן את ראשו ומולחים אותו במלח ובשמן וכותבין על ציץ זהב שם רוח פומאה ומניחין אותו תחת לשונו ונותנין אותו בקר ומרליקין נרות לפניו ומשתחיים לו והוא מדבר עמם ומנין שהתרפים מדברים שנאמר כי התרפים דברו און לפיכך גנבתם רחל שלא יגידו ללבן שברח יעקב ורא אלא להכרית שם יעקב

באור מספיק

בגמרא, וכן בן סקן יקרא בנו כמו ומפניו שם בן שאלו (שמואל ב' י"ט דס), וכי בניו היו וסוף בני עטמו סוף: וסוף כמותו סוף, אפסך שלמדו מרחמך לבן ליעקב כמותו כמותו וגו' לא לכיכין אשר ילדו: ונעמן מר נכח מלך ארם. וסיפא דסלי קרא כי בן נען שזועה לארם: מאן בן שנתן לי כקב"ה. וכמו שלמדו ככוס ו' ב' ראו מה בין בני לבן פשו: ומשם סס ספרים פד סוף ספרים מהומה סדר יואל: ספרים. כמבין' ככס סממל נגזר מן ורסס יודס (שמואל ב' כ' ב') נרפס אפס נרפס (שמוס ס' יו) קראו אופס רפס (למז בשמס כי יפסירו כשס רפס ופסס יסו' כמו בן ופסס יסקרו כמו סמסכו וכמסרפס דברו לון (זכרסו ב') פכ"ד. ולכן מרסס יונסן על שלס פרפס ככל ענין דפוס (שופסס יו) דמאן מלסון דמאן שדכרסס איע כדכור כי אס כפסן ולדעתי נרלס כי עכודס סלוליס סקדמוניס סיו מכוניס כסס פרפס לסס נגאלי וקלס וסוף מלסון מורגל כחול' כפס מורפס (נרס נ' ב') כמקום ספורפס (שנס סר ב') פו' מקום ססנופס, וכן כל עכודס סלוליס סכוניס סיו מכוניס כסס כללי פרפס, וכן אמרו עכ"מ' (ר"ס ב' וע' סוס' סס ל"ב ב') ד"ס סכוכן לפרפוס (פו' אלוליס) סכוכן בללס ס' וע' מורס ככסיס מרסס קדוסיס: ונעמן. מהומה סס סג' ונעמיס: וסוף מדכר

עכ"מ' מבית אביה ויעקב לא ידע בכל אלה ואמר כל מי שנזנב את
 התרפים יסוף בלא עתו והיוצא מפי צדיק כיוצא מפי המלאך ויודה
 רחל ומתה שנא' ויהי בצאת נפשה כי מתה. ר' יהודה אומר ג'
 אבות כרתו ברית עם עמי הארץ ואלו הן אברהם יצחק יעקב .
 אברהם כרת ברית עם עמי הארץ כשנלו המלאכים עליו היה סבור
 שהן אורחי עם הארץ ורץ לקראתם ורצה לעשות להם סעודה גדולה
 ואמר לשרה לעשות להם סעודה בא תה שעה כשהיה לשה שרה ראתה
 דם גדה לפיכך לא הגיש להם מן העגות ורץ להביא בן בקד וברת
 לפניו בן הבקר ונכנס למערת המכפלה ונכנס אחריו שם וכצא שם
 אדם וזוה שובמים על המטות וישנים ונרות דולק' אליהם וריח טוב אליה'
 כרית ניתוח לפיכך חסר את מערת מכפלה לאחוזת קבר אבד רבני יבוס'
 לקנות מהם את מערת המכפלה במכר טוב ובזהב ובשטר עולם לאחוז' קבר .
 וכי יבוסים היו והלא חתיים היו אלא על שם עיר יבוס נקראו יבוסים . ולא
 קבלו האנשים . התחיל כורע ומשתחוה אליהם שנא' וישתחו אברהם לפני
 עם הארץ' ואלו אנו יודע' שהקב"ה עתיד ליתן לך לזרעך את כל הארצות
 האל כדות עמנו שבועה שאין ישראל יירשים את עיר יבוס כי אם ברצונם
 של בני יבוס ואחר כך קנה את מערת המכפלה במכר זהב ובכתב עולם
 לאחוזת עולם שנאמר וישמע אברהם אל עפרון וישקור אברהם לעפרון
 את הכסף אשר דבר באוני בני חת ארבע מאות שקל כסף עובר
 לסוחר . מה עשו אנשי יבוס עשו צלמים של נחושת והעמירו אותן
 ברחוב העיר וכתבו עליהם שבועת אברהם וכשבאו ישראל לארץ
 רצו ליכנס בעיר היבוס ולא היו יכולין ליכנס מפני אות ברו' שבועת
 אברהם שנאמר ואת היבוס יושבי ירושלים וגו' . וכשמלך דוד ורצה
 ליכנס בעיר היבוס לא הניחו אותו שנא' ויאמרו לדוד לאמר לא תבא
 הנה וגו' והלא היו ישראל כחול הים אלא מבח ברית שבועת אברהם
 ראה דוד וחזר לאחוריו שנא' וישב דוד כמצודה אמרו לו אין אתה
 יכול ליכנס בעיר היבוס עד שתסיר כל הצלמים הללו שכתוב עליהם
 אות שבועת אברהם שנאמר כי אם הסירך העורים והפסחים אלו
 הצלמים שנאמר עליהם על כן יאמרו עור וספח לא יבא אל הבית .
 אמר דוד לאנשיו כל מי שיעלה בראשונה ויסיר את הצלמים הללו
 שכתוב עליהם אות ברית שבועת אברהם יהיה לראש ועלה בראשונה
 יואב בן צרויה ויהי לראש שנאמר ויעל יואב בן צרויה בראשונה
 ואחר כך קנה את עיר היבוס לישראל בכתב עולם לאחוזת עולם
 מה עשה לקח מכל שבט חמשים שקלים הרי כלן שש מאות שקלים
 ויתן דוד לארונה וגו' . ויצחק כרת עם עמי הארץ כשגר בארץ
 פלשתים

באור מספיק

עמ"ס נ"ט . כ"ז וכן כ"ג' ס' : לכרות עם עכו"ם מיתא ח"ס . כו"זו זס מדכתיב ופגמ
 רחל אם סתרים אשר לאכיה סתונה אשר לאכיה מיוסר לזס דרשו ססוז נתינת טעם פל פס
 סנגס את סתרים , מ"סו אשר לאכיה ואס יסארו אלזו יסאר כקלולו : ככסיס לזס שרס
 רחלס דס נ"ס . פ' רס"ל ח"ל נ"ס ו' מס סרוס לזיס קוסיס ססורחי תך לפי ססנולר כלן
 סססס לזיס עלסס רחלס דס נ"ס קוסיס ססו' פ"ק דר"ס וססורחי נקוסס סורסס אס לז
 ססירולס פ"ס : לפיכך לז כגוס לזס מן סעגות . מסוס סלכסס לכיוו אוכל מולוז כססס סו'
 כוליסל ל"ס פ' ח' : ונכנס למסרס סכסלס . ואל סכקר רן נגיססר' רן למסרס (נעס"ס סר
 יורל) : ויסע אכרסס אל ספרון . סכסל (שון דרשו סוסיסע אכרסס אל ספרון לכרסס כרסס
 סכסס וסל"כ ויסקל אכרסס וגו' : לקח מכל סכס סכס סקלסס כרס סולס סס מלופ סקלסס
 כו' . ש' סלסר סכסל סכס וסכס לקח נ' סקלסס נסלל י"כ סססיס נ' סול סס מלופ סקלסס .
 ולפי

פלשתים ראה אותם שהפכו פניהם מסנו יצא מהם בשלום. והלכו אחריו אבימלך וכל גדוליו אל הפתח פניכם מסני ועכשו באתם אל שנא' ויאמר אליהם יצחק מדוע וגו' ויאמר ראה ראינו כי היה ה' עמך אמרו אנו יודעים שהקב"ה עתיד ליתן לזרעך את כל הארצות הללו כרות עמנו ברית שאין ישראל יורשין את ארץ פלשתים מה עשה יצחק לקח אמה אחת מסתג חכור אשר היה רוכב עליו ונתן לו לאות שיהא בינו ברית שבועה וכשמלך דוד ורצה לבא בארץ פלשתים ורא היה יכול ליכנס מפני ברית יצחק עד שלקח מהם אות' שבועת יצחק שנאמר ויקח דוד את כתג האמה מיד פלשתים וכתיב ויבנעו פלשתים ולא יכלו פלשתים עוד. יעקב כרה ברית עם עמי הארץ שאמר לו לבן אני יודע שהקב"ה עתיד ליתן לזרעך את כל הארצות הארץ כרות עמי ברית שבועה שאין ישראל יורשין ארץ ארם והציב לו מצבת אבנים והביא את בניו עמו בכרית שבועה שנאמר ויאמר יעקב לאחיו לקחו אבנים וכי אחיו היו והלא בניו היו אלא ללמדך שבניו של אדם כאחיו. אל לבן אם ישראל יורשין את הארץ שלא יבואו בארץ ארם לרעה. שנאמר אם אני לא אעבור את הגל הזה. וכשמלך דוד רצה לבא בארץ ארם ולא היה יכול מפני כח ברית שבועת יעקב. עד ששבר את המצבה ההיא ועליו אמר משה שבר השבר מצבותיהם ואח"כ כבש את ארץ ארם שנאמר ויד דוד את הררעור מלך ארם :

פרק שבועה ושלישים

כאשר עום איש מפני הארי ופגעו הרוב. הארי זה לבן שרדף אחריו יעקב להסוף את נפשו. הרוב זה עשו שעמד על הדרך כדוב שכול בא להמיה אם על בניו הארי יש לו בושת פנים הרוב אין לו בושת פנים. עמד יעקב והיה מתפלל לפני הקב"ה ואמר רבשע' לא כן אמרת לי שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך ודרי עשו אחי עתה בא דהרגני ואינו מתיירא ממך ואני מתיירא ממנו מכאן אמרו אל תתיירא מפני איש שומר ומושק אלא מפני אדם שאין בו יראת שמים ועמד לו על הדרך כדוב שכול להמית אם על בניו. מה עשה הקב"ה שלח לו מלאך להצילו ולהושיעו מיד עשו ונראה לו כאיש שנא' ויאבק איש עמו עד עלות השחר. וכיון שעלה עמוד השחר אמר לו המלאך שלחני שהגיע עת עמדתי לשרת וזומר לפני הקב"ה ולא רצה יעקב לשלחו. מה עשה המלאך התחיל לשורר

באור תספיק

זלנני רבוטוט נעלי כחוס' כחוס' נס א' ד"ס נפן סי' גירכא' אחרת כסדר' א' : שנא' ויפן דוד כו'. סי' דכתיב (ד"ס א' כב) ויפן דוד לארונה במקום שקיי וזכ משקל שש מאות וכשמואל ב' כ"ד כתיב ויפן דוד את כוונן וזאת הנקר בכסף בקלום חמשים נמא' ככהוים כופרים זכ את זכ' לוס דרבו שנטל מכל עני' שקלים שהוא בכלל שש מאות שקלים, וכ"ס ככשרי סדר לאס ספקא ס"ב וסדר נשא ספקא מ"ב ונחמס קי"ד ב' : לקח אהס אהת כווא כסדרע של ען (כס"י שמואל עס) : וכי אחיו כיו כו'. בהמ"י שי לא כוס לו כי אם אחד ונלא סי' אז עמו ואין לומר שיאמר יעקב לאחיו לאחיו של לכן ככספיב ונלן תקע את אחיו, אין רלוא לגזור פניכס לקחו לבנים כדודן על עבדו. אלא ודאי אבניו ממע קאי ונלמדך שבניו של אדם כלחיו : **פרק ד'** ופארי יש לו כושט פניס כו'. סי' כך לכן כוס לו כושט פניס לפניו יס' שאמר לו ליעקב (בראשית לא) ואלקוי אניכס וגו' כשער לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע, וסיס מפגפג' מוס, וכוא ע"ד מ"ש כל מי שיש לו כקס פניס לא כמכסר כוא חופא' אכל עסס

לשורר ולומר מן הארץ וכששמעו העניינים את קול המלאך שהחזק
 כשורר וכומר מן הארץ אמרו בשביל כבוד הצדיק אנו שומעים את
 קול המלאך מן הארץ. עליו הכתוב אומר מכנה הארץ ומירות שמענו
 צביו לצדיק וגו'. ועוד אמר לו המלאך שלחני אמר לו יעקב איני
 משלחך עד שתברכני שנא' לא אשלחך כי אם ברכתני וברכו שנאמר
 ויברך אותו שם ועוד אמר לו שלחני אמר לו איני משלחך עד
 שתאמר לי מה שמך וקרא שמו ישראל כשמו שנקרא שמו ישראל
 רצה יעקב להתגבר עם המלאך ולהפירו לארץ מה עשה המלאך אחו בניד
 הנשה שעל כף הירך ונשה גיד הנשה שלו ונעשה כחלב המת לפיכך
 אסור לבני ישראל לאכול גיד הנשה שעל כף הירך שנא' על כן לא
 יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך וגו'. רצה יעקב
 לעבור את מעבר יבק ולהתעכב שם אמר לו המלאך לא כך אמרת
 לי עשר אעשרנו לך מה עשה יעקב לקח את כר מקנה קניינו שהביא
 מפרן ארם והיו חמשת אלפים וחמש מאות צאן. ועוד אמר המלאך
 ריעקב והלא יש לך בנים ולא עשרת אותם לי. מה עשה יעקב הפריש
 ארבעה בכורות לארבע אמהות ונשתיירו שמונה התחיל משמעו וגמר
 בבנימין שבמעי אמו ועוד התחיל משמעו וגמר בלוי ועלה לוי מעשר
 קדש לה' שנא' העשירי יהיה קדש לה'. רבי ישמעאל אומר כל
 הבכורות כשהן בשמירת העין חייבין להתעשר מעשר ולא עשר יעקב
 אלא למפרע התחיל מבנימין שבמעי אמו והעלה לוי קדש לה' ועליו
 הכתוב אומר העשירי יהיה קדש לה'. ירד מיכאל המלאך ונטל את
 לוי והעלהו לפני הקב"ה אמר לפניו רבש"ע זה נורדך וחלק מעשרך
 ופשת יד ימינו וברכו שיהיו בני לוי משרתים לפניו בארץ כמלאכי
 השרת בשמים. אמר מיכאל לפני הקב"ה רבון כל העולמים המשרתים
 למלך אינו נותן להם מזונם לפיכך נתן להם לבני לוי כל קדש שעשה
 לשמו שנא' אשי ה' ונחלתו יאכלון. כשעבר יעקב לבא בארץ כנען
 בא אליו עשו מהר שעיר בועף אף וחסם להרגו שנא' וחסם רשע לצדיק
 וחורק עליו שיניו. אמר עשו איני הורג את יעקב אחי בחצים ובקשת
 ארא כפי אני הורגו ומוציץ את רמו שנא' יירץ עשו לקראתו ויתבקרו
 ויפול על צוואריו וישקו ויבכו אל תהי קורא וישקו אלא וישכחו
 ונעשה צווארו של יעקב כעצם השן ועליו הכתוב אומר צוארך כמגדל
 השן וקהו שיניו של עשו וכיון שראה שלא עלתה בידו תאותו התחיל
 בועס וחורק בשיניו שנאמר רשע יראה ובעס שיניו יתרוק ונמס ולקח
 יעקב את מעשר קניינו שהביא מפרן ארם וישלה ביד עבדיו ונתן
 לעשו

באור מספיק

לא סיס פחד חלטים לנגד שינוי כלל : כשגיל כבוד גדול כו'. 'סי' כשגיל לפאר גדול וספקים
 חסן ביקרו של דיוק שלח אליו כמלאך וסוף מוכנה כשגיל יעקב לומר שיטה בלחץ : להסגבר
 עם סמלאך הכינה שלח לבראוח לו שהוא חשוב : וכלל יש לך נשים ולא עשרים כו'. לא מנינו
 רחוקים שימן ארם מעשר מכניו רק מעשר בקר וגלן וסנאח : ואין מאמנם זה אלא דגש
 (ראב"ע סדר וילא כ"ה ר"ה) והולו מאחר שכבר עיטר יעקב אהינו מנינו אהר הם ראשי שגטי
 ישראל למשפחותם, לא חייבם עוד כחורס לפטר כי הם כמחשור : מה פשה יעקב. 'סי' בלא
 סיו י"ב שגטיים, ואין יכול לעשר משגטי סנחורוס : ספרים ד' ככורוס. משום שגכנור קדוש
 ואין קדוש מונח קדוש וסיו' ב"ר פרשה פ' : אל תהי קורא וישקבו כו'. מדנקוד על סיבת
 וישקבו דרשו כן : וקשו שינוי של עשו. דרשו זה מה שנקוד כפינת וישקבו אותיות קאו (י"ט)
 כשיר סכירים רכתי סקוק זוארך כמגדל וכ"ר פרשה ע"א) וכנ"ס הם חסיים סמדרש וקשו שינוי
 גל אוחו רשע ונמסו כדונג, ועל ונפסו כדונג לא ראייתי ממפרשי סמדרש סתאעוררו ממס
 ואלו מול' זה, וגל נהבך הם, שנאמר רשע יראה וכנס שינוי וחרוק ונמס כמו שדרשו כלן

לעשו אמר להם אמרו לו כה אמר עבדך יעקב אמר לו הקב"ה יעקב עשית הקדש חול . אמר לפניו רבון כל העולמים אני מתניף לרשע בשביל שלא יהרגני . מכאן אמרו חכמים מתניפין את הרשעים בעולם הזה מפני דרכי שלום . אמר לו עשו אחי יש לי רב ובשביל שחלק יעקב כבוד לעשו לפיכך חלקו בני יעקב כבוד לבני עשו בלשון רב שנאמר רב לכם שבת בהר הזה . אמר לו הקב"ה לא דייך שעשית את עצמך קדש חול אלא שאמרת ורב יעבוד צעיר ואתה אמרת עבדך יעקב חייך כדבריך יהיה הוא ימשול עליך בעולם הזה ואתה תהיה מושל עליו בעולם הבא לפיכך אמר לו יעקב יעבוד . נא אדוני לפני עבדו ואני אתנהל' לאמי וגו' . מכאן אתה למד שאין בני עשו נופלין עד שיבא שריד מיעקב ויקצץ רגליהם של בני עשו מהר שעיר שנאמר וירד מיעקב וגו' וכהיב ולא יהיה שריד לבית עשו כי ה' דבר :

פרק שמונה ושלשים

כתיב ובא הבית ומסך ידו על הקיר ונשכו הנחש וכשבא יעקב לביתו בארץ אחוזתו שבארץ כנען נשכו הנחש ואיוה נחש שכם בן חמור שהיתה בתו של יעקב וישבת אהלים ולא היתה יוצאת החוצה . מה עשה שכם בן חמור הביא משחקות גערות חוצה לה מתפוסות בתופים . יצאה דינה לראות בבנות המשחקות ושללה ושכב אותה והרה וידה את אסנת ואמרו בני ישראל להרגה שעכשיו יאמרו כל הארץ שיש בית זנות באהלי יעקב מה עשה יעקב הביא ציץ וכתב עליו שם הקדש ותלה על צוארה ושלחה והלכה לה . והכל צפוי לפני הקב"ה וירד מיכאל המלאך והורידה למצרים לביתו של פוטיפרע שהיתה אסנת ראויה ליוסף לאשה . והיתה אשתו של פוטיפרע עקרה ונרלה אותה כבת וכשריר יוסף למצרים לקחה לו שנא' ויתן לו את אסנת בת פוטיפרע כהן און לאשה . שמעון ולוי קנאו קנאה גדולה על הזנות שנא' הכזונה . ולקחו איש חרבו והרגו את כל אנשי שכם . וכששמע יעקב נתיירא הרבה סאר שאמר עכשיו יצאו כל עמי הארץ ויאספו עלי ויהרגוני התחיל מקלל רוגזם של בניו שנא' ארור אפס . ועוד שקלל את חרבם בלשון יגית שנא' כלי חסם מכרותיהם שהיונים קורין לחרב סביר . שמעו כל מלכי הארץ ונתייראו סאר אצרו אם שני בני יעקב עשו הרבר הזה אם יאספו כלם יכולים להחריב את העולם ונפל פחדו של הקב"ה עליהם שנא' ויהי חתת אלהים . ולקח יעקב בניו ובני בניו ונשיו והלך לקרית ארבע אצל יצחק אביו ומצא שם את עשו ואת נשיו וישבים באהל יצחק ונטה אהלו חוצה לו וראה יצחק

באור מספיק

ספסוק כוס על עשו : ולמי שחלק עשו כבוד ליעקב נבאון רב . כ"ל וכ"ס דברים רכתי פרטי י"א : ופנר נא אדוני לפני עבדו . רמז לו שיגיע עת שיפטר מלכות אדוני לפני עבדו מתחת עבדו : מכלן אפס למד כו' . עיין לעיל פרק לב' .
פרק לח סדסס וילדה את אסנת . מס' סיפריס פרק כ"א סלכס ח' : מס עשה יעקב סניח וצן כו' ותלה על צוארה . אפשר עשה כן למערכת כי סדרכיס כחוקת סכנכ סס . ועוד יוכל להיוס כי ססדרכ"ל מקדוש זה לייסכ מס סספויס לקמן סיופכ לקח את אסנת וכוא' סידוש איד לקסס , וכוא' לך ידע מי סיסס וכוא' סיסס כ"ס"ס וססן סמוסס , לכן אמרו סיער : סלס לס כ"ל ארכס לין וכמכ עליו כס סקודס וכמירכ וכוא' לין כס סכ"ס אכ"ס כמנואר אכ"ס"ע ס"י ד' סעיף ל"א : וירד מיכאל סמלאך כו' . גס וס סס : ועוד סקלא את סרכס כ"ל ס"י

פרקי רבי אליעזר

יצחק את יעקב ואת נשיו את בניו ואת בנותיו ואת כל אשר לו ושמת בלבו כאד . ועליו הכתוב אמר וראה בנים לבניך שלום על ישראל . ר' לוי אומר בשעת אסיפתו יל יצחק הניח את מקנהו ואת קניינו ואת כל אשר לו לשני בניו לפיכך נמלו לו חסד שניהם שנא' ויקברו אותו עשו ויעקב בניו . אמר עשו ליעקב נתלוק כלמה שהניח לו אבא לשני חלקים ואני בורר שאני בכור אמר יעקב הרשע הזה לא מלא עיניו מן העושר שנא' גם עינו לא תשבע עושר . מה עשה יעקב חלק לשני חלקים כל מה שהניח אביו חלק אחד ואת ארץ ישראל לחלק אחד . מה עשה עשו חלק אצל ישמעאל למרבר להמך בו שנא' וילך עשו אל ישמעאל אמר ישמעאל לעשו האמורי והכנעני אז בארץ ויעקב בוטח לרשת את הארץ . אלא מול מה שהניח אביך ואין ליעקב מאוכה וקח עשו כל מה שהניח אביו וארץ ישראל ומערת המכפלה נתן ליעקב וכתבו כתב עולם ביניהם . אמר יעקב לעשו לך סארץ אחוזתי בארץ כנען ולקח עשו את נשיו ואת כל אשר לו שנא' וילך אל ארץ ספני יעקב אחיו . ובשכר שפנה את כל כליו בשביל יעקב אחיו נתן לו מאה מדינות משעיר ועד מנדיאל שנא' אלוף מנדיאל אלוף עירם זה רומי . אז ישב יעקב בטח ושאנן בארץ כנען ובארץ סולדתו ובארץ כנורי אביו שנא' וישב יעקב בארץ כנורי אביו . ר' ישמעאל אומר כן בן זקן חביב לאביו שנא' וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו . ובי בן זקונים היה יוסף והלא בנימין היה בן זקונים אלא ע"י שראה בנבואתו שהוא עתיד למלוך לפיכך היה אוהב אותו מכל בניו וקנאו אותו קנאה גדולה שנא' ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם . ועוד שראה אותו בחלומו שעתיד למדוך והגיד לאביו והוסיפו לו קנאה עד קנאה שנאמר ויוסיפו עוד שנוא אותו שראה בני פלגשי אביו אוכלין בשר אילות ובבשים כשהן חיים והוציא עליהם דופי רפני אביהם שנא' ולא יכלו דברו לשלום . אמר יעקב ליוסף יוסף בני הרי יש לי כמה ימים שלא שמעתי שלום אחיך ושלום הצאן יוסף ויאמר לו לך נא ראה את שרם אחיך ואת שלום הצאן . והנער היה הודך ותועה בדרך ופגע בו גבריאל המלאך שנא' וימצאהו איש והנה תועה בשדה ואיש זה גבריאל שנא' והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון אמר לו מה אתה מבקש אמר לו את אחי אנכי מבקש שנא' ויאמר את אחי אנכי מבקש הוליכו אצל אחיו וראו אותו ובקשו להרנו שנא' ויראו אותו מרחוק . אמר להם ראובן אל תשפכו דם השליכו אותו אל הבור הזה אשר במדבר וימות שם . ושמעו לו

אחיו

באור מספיק

כ"ט ט: שלום על ישראל . זה יעקב שנקרא ישראל . נמלו לו חסד שניהם . אבל אם לא היה מניח יצחק ירושה לא ס' מטפל בו עשו : ומערת המכפלה נתן ליעקב . כמו שדרשו נוסחם בקביו אשר כתיבו לו (בראשית נ') ואין כירה אלא לשון מכירה כו' : זה רומי . סוף פוסק אלוף מנדיאל , וכן סוף בראשית סדר ויכלה ולפ' אלוף מנדיאל אינו שם אדם כמכרו אלוף פמנע אלוף פלוס וגו' ושאר כל האלושים המנייט שם אלא פירושו אלוף פיר ששמה מנדיאל : שסוף עתיד להלך . ס' ויכלכל ויחיתק אישיו לימי זקנתו וזכו בן זקונים : שכלה בני פלגשי אביו . ס' שם סכחוב ויבא יוסף את דכחם רעה קאי על בני האנשים שסם בני כלסה וזנו ולסה הנודדים שם כס' מקודם והוא נער את בני כלסה והם בני ולסה ושיעור הכתוב לפי זה מחך סכח נער ורגילו אלל בני כלסה וגו' ולכן ידע את כל מעשיהם ולסיק הניח את דכחם רעה אל אביהם אבל עם שאר אחיו לא ס' רגילו כל כך ודלא כרש"י ע"ס : איש זה גבריאל . הנחומה סדר ויאל : שנא' והאיש גבריאל כו' . אינו ר"ל שמעני שכתוב כאן איש כמו שמעני בגבריאל פירש אותו על המלאך גבריאל שא"כ ככל מקום שכתוב איש ידרכו בן , חקן כוונתם שכלים שפגע גיופס ס' כודלוי מלאך , מדאמר לוי יוסף סנידס נא לי וגו' ולא שאל לטעם

מסתילס

אחיו ולקחו את יוסף והשליכו אותו אל הבור שנא' וקחוהו וישלמו אותו הבורה. מה עשה ראיובן הלך וישב לו באחד מן ההרים לירד בלידה ולהעלות את יוסף מן הבור ותשעה אחיו היו יושבים במקום אחד בלב אחד ועצה אחת ועברו עליהם ישמעאלים ואמרו לכו ונמכרנו לישמעאלים והיו מיליכין אותו לקצה המדבר ואין יעקב אביו שומע את שמעו עוד. וכברו אותו לישמעאלים בעשרים כסף. כל א' ואחד נפל שני כספים לקנות מנעלים ברגליהם שנא' על מכרם בכסף צדיק ואביהן בעבור נעלים אמרו נתרם בינינו שאין אחד ממנו כגיד הדבר ליעקב אבינו עד שיהיה ברשות כלנו. אמר להם יהודה ראיובן אינו באן ואין החרם מתקיים אלא בעשרה. מה עשו שתפו למקום עמיהם וחרמו וירד ראיובן בלילה והעלות את יוסף מן הבור ולא מצא אותו שם. אמר להם הרגתם את יוסף ואני אנה אני בא והגירו לו את הדבר שעשו החרם שהחריכו ושמע ראיובן את החרם ושחק וגם הקב"ה שהק כספי החרם וזא הגיד הדבר ליעקב וכתוב בו כגיד דבריו ליעקב וגו' ואת הדבר הזה. לא הגיד ליעקב לפיכך לא ידע יעקב את הדבר שנעשה ליוסף ואמר טרוף טרוף יוסף. ר' ינאי אומר מכירת יוסף לא נתבשר לשכב'ם עד שמתו שנא' ונגלה באוני ה' צבאות אם יכורף העין הזה לכם עד תמותיו. ובמכירת יוסף בא רעב בארץ ישראל שבע שנים וירדו אחי יוסף לשכור בר בארץ מצרים ומצאו את יוסף שהוא חי והחירו את החרם ושמע יעקב על יוסף שהוא חי וחיתה רוחו שנא' ותחי רוח יעקב אביהם וכי מתה היתה רוחו של יעקב שחיתה. אלא ספני החרם נסתלקה רוח הקדש מעליו וכיון שהחירו את החרם שרתה עליו רוח הקדש כבתחלה שנא' ותחי רוח יעקב אביהם ותרגם אונקלוס ושרת רוח נבואה על יעקב אביהן. ר"ע אומר החרם היא השבועה ושבועה היא החרם וכל מי שהוא מפר את החרם בארו מפר את השבועה וכל מי שיודע הדבר ואינו מניד בא עליו החרם ומכלה אותו ואת עציו ואת אבניו שנא' וכרתו את עציו ואת אבניו. תדע לך כח החרם שהיה גדול בא וראה מיהושע בו נון שהחרים את יריחו היא וכל אשר בה ושרף באש. עכן בן כרמי בן זרח ראה את התרפים ואת הכסף שהיו מקריבים לפניו ואת האדרת שהיתה

באור מספיק

תחילה סודתה אל אחי איש כס רועים, בוודאי מוכח שהאיש כוח מלאך שידע ככל אף עדיין אין לנו יודעים מי הוא המלאך ומה שמו ורצו חו"ל שהוא היה נביאל מדכתיב ביה ז"ל וסאיש נביאל: מה עשה ראיובן כו'. תנח"מ סדר וישב: וכן מיליכין אותו. כ"ל, וכן הוא בתנח"מ כס, פי' לישמעאלים כוליו איש לקצה המדבר: כל אחד ואחד כו'. כנס בראובן לא היה עמיהם נבואה כי חלקו כי חשבו שידליו יסכים למעשים: שנאמר על מכרם בכסף צדיק ואביהן בעבור נעלים. מהכסף הזה אינו מוכרם כלל שצדק צדיק גי' ס"ל שנאמר (עמוס ח' ו') ואניין בעבור נעלים ומגל בר נשכיר שדרשו על יוסף שהי' בתשכיר כר: מה עשו שתפו למקום עמיהם. להנין סניין ע"פ שששו פי' כרא"מ שהוא שהיו מקוננים מהמקומים שפתידיס לירד למצרים על ידי מכירת אחד מהכספים ומאחר שכן הוא לא יגלה סקב"ה זה הסוד, כי אם יגלה זה ליעקב ישלח יעקב אחיו לסדוקו ולא תפקיט גי' וירם בין הכספים, וכיון שכל מעשיהם כו' לבינה נכדי שתפקיט גי' ית' אי אפשר שיגלה סקב"ה מה שששו ומאחר שידעו כספתו ית' אל מה שששו וכן הוא רצונו אין לך שיתוף דעתו ות' גדול מה כנס ששנינו מוזכר ששני הכהן לא בניד די ביאורו נבנה מדעתו ומה שסרסתי ומלאתי כספתי, ויותר אין לנו עסק בנפתוח: וכתיב בו מניד דכרו כו'. פי' אש"פ כספתי בו מניד דכרו ליעקב ודרכי כיה מעולם לגנות לו כל דבר אש"פ דבר זה לא סניד לו וכ"ס בתנח"מ כס: הכהן היה כסועה כו'. עד סוף סקב"ה תנח"מ סדר וישב ולכ מהדרש פי'

שהיתה פרושה לפניו ולשון זהב אחד בפיו וחמד אותם בלבו והלך ולקחם ומסנפם בתוך אהרו וער מעלו אשר מעל סתו עריו ששה ושלושים צדיקים שנא' ויכו מהם אנשי העי כשלושים וששה איש והלך יהושע וקרא את בניו ונפל על פניו ארצה לפני ארון ברית ה' ובקש תשובה ונרצה לו הקב"ה ואמר לו יהושע מעל ישראל בתרים שנא' חטא ישראל וגו' ראה יהושע בשנים עשר אכנים של כהן גדול שהן כנגד י"ב שבטים וכל שבט שהיה מצוה בידו היתה מניחה אורה וכל שבט שהיה בידו דבר עבירה לא היתה מניחה אורה וירע ששבט יהודה מעל בתרים והפיל גורלות ונלכד עכן בן כרמי וגו'. לקח יהושע את עכן ואת חכסף ואת האדרת ואת לשון הזהב ואת בניו ואת בנותיו ואת כל אשר לו והעלם בעמק עכור וכתוב לא יומתו אבות על בנים א"כ אלו מפני מה סתו אלא על שידעו בדבר ולא הגירו סקלם באבנים ושרפם אם שרפה למה סקילה ואם סקילה למה שרפה אלא סקילה מפני שידעו בדבר ולא הגירו שרפה על שמתו עליו ששה ושלושים צדיקים שנא' ויכו מהם אנשי העי כשלושים וששה איש. ועל שנתן הודיה לפני הקב"ה יש לו חלק לעולם הבא שנא' יעברך ה' ביום הזה. היום הזה אתה עכור ואין אתה עכור לעוה"ב. תדע לך כח החרם. בא וראה מן השבטים שקנאו על הזנות של שבט בנימין. אמר להם הקב"ה קנאתם על הזנות של שבט בנימין ולא קנאתם על פסל מיכה לפיכך הרגו בהם בני בנימין פעם ראשונה ושניה ושלישית עד שהלכו ונפלו על פניהם ארצה לפני ארון ברית ה' ועשו תשובה גדולה ותרמו שיהא כל ישראל עולים אחריהם ועשו שבועה מקטן ועד גדול שנאמר כי השבועה גדולה. וכי שבועה נשבעו כל ישראל אלא שהחרם היא השבועה. אנשי יבש גלעד לא עלו ולא באו עמם בקהל ונתחייבו מיתה שנא' אשר לא יעלה אל ה' מות ומת. תדע לך כח החרם בא וראה משאול בן קיש שהחרים שיצומו כל העם מקטן ועד גדול שנא' ארור האיש אשר יאכל לחם ויהונתן לא שמע ואכל מעט דבש ויאררו עיניו שנא' ותאורנה שתי עיניו. ראה שאול את הפלשתים חוזרים ער ישראל וירע שמערו ישראל בחרם וראה בשנים עשר שבטים שכל שבט ושבט שהיה עושה דבר מצוה אבנו מניחה אורה וכל שבט בנימין מעל בחרם. והפיר גורלות ונלכד שאול ויהונתן שנא' וילכד שאול ויהונתן ולקח שאול את חרבו להרוג את בנו שנא' כה יעשה לי אלהים וכה יוסף אמרו לו העם אדונינו המלך שגנה היא והקריבו עליו

באור מספיק

כתיב וי'ר סי' רכ"ט. טעם ופליטס לדיקום. רזנו של כנסדרין (כנסדרין מד א'): על טעמו דכתיב ולא הגירו. נגמרה טע חללו כדי לנדיקן ושרפי' שיראו את קרקולו ויזכרו כפנתם ולא יזכרו למתול בחרם: סקלם נכאניס ושרפם. כדתיב ושרפו אותם כלם ויפקלו אותם (יבשע יו): אלא סקילה כו'. נגמרה טע סי' הלאו לשריפה (כסף וזכר ונגזים) לשריפה, הלאו לסקילה (כאז וזכרו ונכמהו) לסקיל ס"כ: ועל שנתן סודים לפני הקב"ה כו'. דאין לומר דמיתתו סיס כשרתו דכרונן כ"ד סדרין קטלין איהם אין מיתתן כשרתו ומשמע לכו כתיב מסאו קרא ודעברך ד' בעולם כוס ולא בעולם כבא אודיו כאי שיהבט סודיו ויסה לו חלק לעוה"ב ולא אחיפת דעדיין לא הוהכרה מיתה (רש"י טע נח"א): סיום כוס אהס עכור כו'. פנסדרין מ"ג כ' כדדכר רבתי פריש כ"ג: לסיכו כרנו כדס. סי' מחמת טלא כוס קנאתם על פסל מיכה: וזלס כניסם פשר אחיסם על כ"ג טעם כנגד י"ב כניסם. כנ"ל ודלסיל * ולקח שאול את חרבו לנכוד את בנו. ומס שנאתם נעשו, טלא ונתן לא שמע הכמעט

עליו קרבן עולה על שנתנו ונעתר לו ופראוהו ממות שנא' ויפרו העם את יונתן ולא מת. הכותיים אינן נחשבין לנוי כשבעים אומות אלא מיתר חמשה נזים חשובים למך שנא' ויבא מלך אשר מכותה ונו' ר' יוסי אומר הוסיף עוד עליהם ארבעה נזים וכולם תשעה נזים הם שנא' ודיינאיו ואפרסהכא' ונו' וכשגלו ישראל ממקומו משומרון שלח המלך את עבדיו והושיבו אותם בשומרון להעלותם למלכות מה עשה הקב"ה שלח בהם את האריות והיו הורגין בהם שנא' והיה בתחלת שבתם שם ונו' שלחו ואמרו למלך בכל אדונינו המלך הארץ ששחתנו עליה אינה מקבלת אותנו כי נשארנו מעט מהרבה שנת המלך וקרא לכל זקני ישראל ואמר להם כל השנים האלו שהייתם בארצכם לא שכלת אתכם חית השדה ועכשו אינה מקבלת אותם אמרו לו דבר של עצה אולי ישיב אותם לארצם. אמרו לו אדונינו המלך הארץ היא אינה מקבלת עכומי שאינו נמול. אמר להם תנו סכס שנים וילכו וימולו אותם וילמדו ספר התורה ודבר המלך אין להשיב. ושלחו את ר' דוסתאי ור' זכריה ומלו אותם והיו מלמדין אותם ספר התורה בכתב נוסריקון ובוכים והנזים האלה היו הולכים בחקות התורה ובחקות אלהיהם שנא' את ה' היו יראים ואת אלהיהם היו עובדין. ועלה עזרא מבבל וזרובבל בן שאלתיאל ויהושע בן יהוצדק והתחילו בונים ביהיכל ה' שנא' באדין קמו זרובבל בן שאלתיאל ונו' ובאו עליהם השמרונים למלחמה ק"פ אלף וכי שמרונים היו והלא כותיים היו אלא על שם העיר שזכרון נקראו שמרונים ועוד שבקשו להרוג את נחמיה שנא' לכה ונועדה יחדיו בכפירים ונו' ועוד שבטלו מלאכת שמים שתי שנים והיה עד שנת היוכל. מה עשה עזרא וזרובבל בן שאלתיאל ויהושע בן יהוצדק קבצו את כל הקהל אל היכל ה' והביאו ג' מאות כתנים ונ' מאות תינוקות ונ' מאות שופרות ונ' מאות ס'ת בידם והיו תוקעין והלויים משוררים ומזמרים:

פרק תשעה ושלשים

דריקה רביעית שירד למצרים שנא' אנכי ארד עמך מצרימה שמע יעקב על יוסף שהוא חי והיה מהרהר בלבו ואמר איך אעזוב ארץ אבותי ואת ארץ מולדתי ואת ארץ ששכניתי של הקב"ה בתוכה ואך אל ארץ מצאה להוד העבדים בני חם בארץ שאין יראת שמים ביניהם אמר לו הקב"ה יעקב אל תירא אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עדה ושמע יעקב את הרבר ולקח את נשיו ואת

באור מספיק

כיום כגלל כסנופה יש לומר דמתיב סכנו סכנו את הסס ואשך לומר שידושו סכניע לסס סוכניעו אף לאוסס כלא כיון כשפס סכניעס וכמו כשפס (הדר כגלח יו יט) ועו' מוס כחשבות ר"ב באלס ג': כסתיס אינן נחשבים לנוי כו'. מוס ראס נלמס סכחמיס זל לא דכרו ככ"ח כו' אס על אלו וכיוצא אכל הוסס כזמנוו כחיז מוטל עלינו לדרוש שלומס כמו ספריכסי קלס כמחברתי: חמסס נזים ששנת מלך אשור. כנ"ל וכ"ס כס כחתימא סיר וינש. אמרו נלמרו לו דכר של ענה אילי ישיב אומנו כנ"ל וכ"ס סס: וספחילו נזינן. כנ"ל: כל סא סכ כו'. פניעיס סק ח' סמניו': כללו אובל כסר חזיר. ללו דוקא שאין כאוכל סח כוסי לוקס מן ספורס אלא מכוס מדרות מדרגין (סרע"כ סס) ועו' סיי"ט סס כדלס סל רלס ססר"ל משיסס או סלל כיס (לניו כנו') כמו ככוא (לניו):

פרק לם יודיע רביעית שירד למצרים שנלמרו אנכי ארד עמך למצרים. עו' ילקוט כלאים רמז כ"ו, וכז' כס כחכ אהס כמלריס סיינו כמכס ככרות סכניס ועכתי כלכין כנ"ל. ומחמס סענמס מכניו כנדול כסר"ל כממנו כספיק סיקוט כמלמר אס,

ואת בניו ואת בנותיו ואת בנות בניו והביא אותם שנאמר בניו וכני בניו אתו וגו'. וכתוב אחר: אומר ואת דינה בתו וכא' אומר בנותיו למסדך שבנותיו שר יעקב נשי בניו היו. וכל זרעו של יעקב לקחו אחיותיהם ושאר בשרם כרי שלא יתחננו בעמי הארצות לפיכך נקראו זרע אמת שנא' כולו זרע אמת וכשבאו לנבול מצרים נתיחסו כל הזכרים ששים ושש ויוסף ושני בניו הרי שבעים חסר אתה וכתוב בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה מה עשה הקב"ה נכנס עמהם במצרים ועלו למספר שבעים לקיים מה שנאמר אנכי ארד עמך מצרימה וכשעלו ישראל ממצרים נתייחסו כל הגברים ששים רבוא חסר אחד. מה עשה הקב"ה נכנס במספר עמם ועלו מספרם ששים רבוא לקיים מה שנאמר אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה. ר' ישמעאל אומר י' פעמים אמרו בני יעקב ליוסף עבדך אבינו שמע יוסף את הדבר ושתק ושתקא כהודייה דמיא לפיכך נתקצרו כחיו י' שנים ושמע יוסף שבא אביו לנבול מצרים ולקח את כל האנשים עמו ויצא לקראת אביו וכך העם יוצאים לקראת המלך ואין המלך יוצא לקראת אדם אלא ללמדך שאביו שר אדם כמלכו. ר' פנחס אומר שרתה רוח הקדש על יוסף מנעוריו ועד יום מותו. והיתה בנהגת אותו בכל דבר חכמה כרועה שהוא כנהיג את צאנו שנא' רועה ישראל האזינה נודג כצאן יוסף. ובכל חכמתו הסתו אשתו של פייספרע וכשבקש להרגילו דבר ערוה ראה דיוקנו של אביו וחזר לאחוריו וכבש את יצרו. ג' כבשו יצרן לפני יוצרן ואלו הן יוסף ובוועז ופלמי בן ליש והיה ראוי לעמוד מיוסף י"ב שבטים נשתיירו שם שנים מנשה ואפרים. והביאה עליו האשה עלילות דברים ונחשב בבית האסורים עשר שנים. ושם פתר החלומות של עבדי פרעה איש כחלומי פתר כשם שהיו הדברים שנא' ויהי כאשר פתר לנו כן היה ופתר את חלום פרעה בששרה רוח הקדש עליו שנא' ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו. וכך הלשונות היה יודע ועוד כשהיה יוצא לשוק היה רואה את העמם עשויים כתות כתות חבורות חבורות מדברים איש בלשונו והיה יודע מה הם מדברים שנא' עדות ביהוסף שמו וגו'. ועוד שהיה רובב בטרמבה ועובר בכל גבור מצרים והיו

בנות

באור מספיק

לכו נכנס דיוקן לחשוב ספוק ופנרתי בלחץ מלכוס בין ספער ורידוס, וכלתם לא נוכר לטון יודים כזה ספוק: וכלן אומר נותיו. משמע כהיו לו כרבה נוס: סננוטיו של יעקב כו'. זולם נולדו זיוונם עמם, ומה ספוק את דינה בתו להזכות טעם דינה לא נולד זיוונם וכללטייל זקק לו: מה טעם הקב"ה נכנס נמסר עמכם. תחומא סדר תמזר: וז"ל פעמים אמרו בני יעקב ליוסף עבדך אבינו. ארבע פעמים ספיק כו' ויג' וטעם אחת סוף ס' מקץ, ולפי שהי' שלק' בינוטס ומוז דכריסס לפני יוסף נחשב כעשרה פעמים: ולפיכך נתקלרו ממחיו כו'. לפי שספיק של כינד' אכ זלם הוא אריכס יגיס ולפיכך ח"ו ספונס קיאר יגיס: ראה דיוקנו של אביו. דכסוב ואין הי'ס מאנטי כסית ממעט טאיש אחד שלא מאנטי כסית כיומר חלוק ומוטלג מאנטי כסית כס סס וזו דמות דיוקנו של אביו (סוסס ל"ו ב' ומוס' סס): ג' ככשו ילדן לפני וילדן (סנסדרין כ' א') וז"ל פרטס כ"ג רוח רכפי ספוק לני סילנס חשיב גם דוד כיניסס: אהנכס כסית סכבוריס עטר שגיס. כן י"ז טוס סו' כשהלך מניח אביו כדכסוב יוסף כן ונכס עשרה טנס סו' רועה וגו' וכן שלגיס סו' נעמדו לפני פרטס, סרי סהי' י"ג טנה סנמכר ז' ספלק, וסו' מנכס ג' שגיס אלל סוסיפר, ועטר טניס הכוס כסית סכבוריס. וספין כשסוס ונכס סרטסו' מנולר סס סהי' חניש י"ב טניס: וכל כלשונית סו' יודע. כפנולר סוסיס טס סנכריאל למדו, וספ"ד הי'ס דרוס ד' סקסס על מה סלמרו (טנת י"ב ד') אין מלאכי ספיקס עכידון כנשון ארמו וסל ד'מיס ככסוד' (ככ א') למר מ"ד סהגלך כס ספכ על סכל יג'סללר ארמיס, ואין סו' סגללך יכול למסנו עכ"ד, ולפי אומר טעל קוסיפו ד' ומספיק סירוק

בנות מצריות מצערדה על התומה ומשליכות עליו טבעות זהב אולי
 יסתכל בהן את יופי תוארן ולא שופתו עין אדם והיה פרה רובה בכל
 עין שנאמר בן פורת יוסף וגו'. ובאו כל הלשונות לשבור אוכלהו
 מביאין המס שלהן ומנחתם לשבור אל יוסף והיה מדבר עם כל עם
 ועם כלשונו. לפיכך נקרא שמו תורגמן שנא' כי המליץ בינותם
 לפיכך היה מדבר עמהם. ואלו שוברין את רעבון בתיהם ואלו באים
 לשבור אוכל וארו שואלין לאלו בכמה הוא שער המכר. וכשהיו
 באים אל יוסף היה אומר להם כשם ששמעתם כן הוא בשביל שלא
 יצא שער המסכר פחות. מכאן אמרו כל המוציא שער המסכר פחות
 אינו רואה סימן ברכה לעולם. רבי תנחום אומר צוה יוסף ובנו את
 האוצרות בכל עיר ועיר וקבץ את תבואת הארצות לאוצרות והיו
 המצררים מלעגים עליו ואומרים עבשו התולעת אוכלת כל אוצרות
 ווסף ולא שלטה בהם רמה ולא חסרו עד יום מותו. וככל את הארץ
 ברעבון לחם לפיכך נקרא שמו כלכל שנאמר ויכלכל יוסף. ר' אליעזר
 אומר בשעת אסיפת יעקב קרא לבנו ליוסף ואמר לו בני השבעה לי
 שתעלני לקברות אבותי למערת המכפלה מתחלה היו הראשונים
 נשבעים בברית טרם נתינת התורה שנא' שים נא ירך וגו' ונשבע
 לו ושמר ועצה ועלה לקבור ולגמול חסר עם יעקב אביו שנא ועל
 יוסף לקבור וגו'. נמצא מחנה ישראל וכל הארץ מביאין רעבון לחם
 למחנה של יוסף אל הקב"ה אתם גמלתם חסר עם יעקב עברי אף
 אני אתן לכם שכרם רבניכם בעולם הזה וכשמתו כל המצררים בים
 סוף לא נשארו במים ארא זכו ליקבר בארץ. אמר הקב"ה אתם
 צדקתם עליכם את הדין אף אני נוחן לכם מקים קבורה שנא' נשית
 ימינך תבלעמו ארץ. וכשבאו למערת המכפלה בא עליהם עשו מהר
 שער לחרחר ריב ואמר שלי הוא מערת המכפלה. מה עשה יוסף
 שער לנפתלי לחפש במזכות ולירד למצררים ולהעלות כתב עולם שהיה
 בידם לכך נאמר נפתלי אילה שלוחה חושים בן דן היה פגום באזנו
 ובלשונו א"ל מפני מה אנו יושבין כאן. הראהו באצבע אמרו לו
 בשביל האיש הזה שאינו מניח אותנו לקבור את יעקב אבינו מיד
 שלף את הרבו ותתך את ראשו ונכנס לתוך מערת המכפלה. ואת
 ניותו

באור מספיק

פירוש כ"ס סוס ל"ג א' שנכיראל כתבו: וכו' פרס ורבה כלל עין. סי' סי' נחשכ בעיני
 כל וכו' נכד נדול כלל עין סה"י כראש אומר, או כוונתם שהיה פרס ורבה כלל עין כלומר אף
 שכולם היו מסתכלים בויופי לא שלט בו עינא ביטא וכו' שנאמר בן פורת יוסף כו' עלי עין,
 כלומר בגלוי לפני כל עין כראשו: בכל עיר ועיר. דכתיב ויחן אוכל בערים, כראשית כ"א
 ט"ח: לפיכך נקרא שמו כלכל כו'. סי' דכתיב (בר"ס א ב) וכני זרה ומרי וזיתן: וכתיב וכלכל
 וגו' וכלכל הוא יוסף ע"ש על ויכלכל יוסף, וכו' ויקרא רבתי (פרש"ט ע'): סי' כראשית
 נשכנים בכרית מיל טרם נתינת התורה. סי' שכתבו שנחנם כחורם נשבעים נקייטם ס"ח או
 פסיון אבל נתינת כראשיתם שפדיון לא נתינת תורה כיו נשבעים כתיב ועו' כשנשבעו שכתב
 ארץ שישול בידו חזן של משה: אהם נמלחם חסר עם יעקב כו'. לעיל דק סו: כל עליהם
 שני. כו"ס י"ג א': שלח לנפתלי. משני סה"י קל דרגליו: כתב עולם. וכמונאר לעיל פרק
 לח: נפתלי לילה טרם נתינת התורה. דרשו זה מסיפא דקרא, כותון אחרי שער א"ת שער א"ל
 שער שכיבא כשער מכירס (כוסט טס): מיד שלף חרבו. כוסט טס, וכשו"ט מותר יח איתא
 פירוש סה"י ועי' חוס' גישין נס ב' ד"ס זיכודס ח"ל זיכודלמי (וכו' זיכודלמי כחובות דק
 פ) כראשית גזרו גזירס זיכודס לפי שמסורת זיכודס מלכותס סג אח ט"ז דכתיב
 ירך געורף לויכין כו' פ"כ, ומס ש'אמרו טס מסורת לסס כו', סי' מאין סיו יודעיס טק כו'
 לכן אמרו שקבלס כו' זה זיכודס מלכותס, וכו"ט טס ר"ל לכשוט סיוכודלמי טס פ"ה
 טק"ט טס ולדכניו דמוק טס שטייט דכתיב ירך געורף לויכין: ונכנס. סי' ראשו של פ"ו
 נכנס

פרקי רבי אריעזר

גיותו שלחו לארץ ארזותו להר שעיר. מה עשה יצחק אחו בראשו של עשו והיה מתפלל לפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע יוחן רשע זה שלא למד מכל מצות שבתורה שנא' בל למד צדק ועל ארץ ישראל ועל בערת המכפלה בעול הוא מדבר שנא' בארץ נכוזות יעול השיבתו רוח הקודש ואמרת חי אני לא יראה גאות ה' שנאמר ואל יראה גאות ה' :

פרק ארבעים

ירידה החמישית שירד לסנה שנא' וארד להצילו מיד מצרים וגו' והניח כל ההר וירד לתוך הסנה ושכן בה והסנה צרה וצוקה וכלו קוצים ודרדרים ולמה שכן בתוך צרה וצוקה אלא שראת את ישראל בצרה גדולה אף הוא שכן עמהם בתוך צרה לקיים מה שנאמר בכל צרתם לו צר. ר' לוי אומר המטה שנברא בין השמשות נמסר לאדם הראשון בגן עדן. ואדם מסרו לחנוך. וחנוך מסרו (צ"ל ללמד) לנח. ונח מסרו לטם. ושם מסרו לאברהם. ואברהם מסרו ליצחק. ויצחק מסרו ליעקב. ויעקב הורידו למצרים ומסרו ליוסף בנו. ובשמת יוסף נשלל כל ביתו ונתן בפלטין של פרעה והיה יתרו אחד כתרומטי מצרים וראה את המטה ואת האותות אשר עליו וחמד אותם בלבו ולקחו והביאו ונטעו בתוך גן ביתו של יתרו וראה את המטה ולא היה אדם יכול לקרב אליו עוד. וכשבא משה לביתו נכנס לגן ביתו של יתרו וראה את המטה וקרא את האותות אשר עליו ושלח ידו ולקחו וראה יתרו את משה ואמר זה עתיד לגאול את ישראל ממצרים לפיכך נתן לו את צפורה בתו לאשה שנא' ויואל משה לשבת את האיש וגו'. והיה משה רועה את צאנו שר יתרו ארבעים שנה ולא שכלה אותם חית השרה והיו פרים ורבים הרבה מאד ועליהם הכתוב אומר כצאן קדשים ונהג את הצאן עד שבא לחורב שנא' וינהג את הצאן אחר המדבר ושם נגלה עליו הקב"ה מתוך הסנה שנא' וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הכנה וראה משה את האש בתוך הסנה והאש אינה אוכלת את הסנה. הסנה אינו מכבה שלהבותיו של אש והסנה אינו נצמח בארץ אלא אם כן יש מים תחתיו וראה משה ויהי תמה בלבו הרבה מאד אמר כאי יקרא אית לה בגווה אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה מרוע לא יבער הסנה. אמר לו הקב"ה משה משה עמוד על עמדך ששם אני עתיד ליתן את התורה לישראל שנא' אל תקרב הלים של נעך כעל רגליך מכאן אמרו כל העומד במקום קדוש צריך לשלוף נערו שכך אמר הקב"ה אל משה של נעלך מעל רגלך אמר לו הקב"ה לך ואשתחך אל פרעה אמר לפניו רבון כל העולמים לא כך אמרתי לך אין בי כח שאני

באור מספיק

כנס למערת המכפלה, או צ"ל ונכנסו: מה עשה יצחק אחו בראשו של עשו. פי' מה נמסר המכפלה, כי יצחק עם קודם עשו כמשיב נקרא: רבש"ע יוחן רשע זה כו'. כמאמר כוס מכולל כנס, ועיון מגילת ו' א' וכו' פרשם בו ומנין בגי' האמתית :
פרק ב' ואדם מסרו לחנוך. עיי' מ"ש לעיל פרק ח' : וכו' יסרו אחד מהרומי מלרים. פי' עיי' יא א': ונטעו בתוך גן ולא היה אדם יכול לקרב אליו כו'. כ"ל, וכו' יצחק קמו קע"ג וסאלר נמחק: אם כחאוסות. על כמסע סיס חקיק אוסות, ודחק לומר סכוא כחאוסות שכוז מתגרים כי אחיו פן כו'. רועס אח אלמ. ר"ל בלואו כמסע וכו' יצחקו רמו קע"ג. כל העומד במקום קדוש כו'. וכן כמסעם לא כמכו במדש: אלא יחסי: כהנביס

שאני נפנס בלשוני שנא' ויאמר משה אל ה' לא איש דברים אנכי ולא עור אלא שאתה משלתני ליד אייבי ומבקשי רעתי לא כן ברתני מפנייהם שנאמר ויברח משה מפני פרעה אמר לו אל הירא מהם שכבר מתו כל האנשים המבקשים את נפשך וכי מתים היו והלא חיים היו אלא שירדו מנכסיהם מכאן אחה למד שכר היורד מנכסיו כאלו מת לכך נאמר כי מתו כל האנשים. אמר לו כך ואשלחך אל פרעה אמר לפניו רבון כל העולמים שלח. נא ביד תשלח ביד אותו איש שאתה עתיד לשלוח אמר לו לא אמרתי לך כך ואשלחך אל ישראל אלא לך ואשלחך אל פרעה לאותו האיש שאתה אומר אני שולח לעתיד לבא אל ישראל שנא' הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' אמר לפניו רבון כל העולמים תן לי מופת ואות אמר לו השלך את מטך ארצה והשליך את מטתו ארצה ונעשה נחש שרף ולמה הראה הקב"ה למשה בנחש שרף במטה ולא הראהו דבר אחר אלא מפני שהנחש נושך וממית לבני אדם כך היו פרעה ועמו נושכים וממיתים את ישראל וחור ונעשה כעץ יבש שנא' ויאמר ה' שלח ירך ואחוזו כונכו אמר לפניו רבון כל העולמים תן לי מופת אמר לו הבא נא ירך בחיך והביא ירו בחיך והיציאה מצורעת ולמה הראה הקב"ה למשה בדבר טמא אית פרעה ולא הראהו בדבר טהור אלא מה המצורע הזה טמא וכטמא כך היו פרעה ועמו טמאין ומטמאין את ישראל וחור נטהר אמר לו כך יטהרו ישראל מטמאות המצרים ויאמר הבא נא ירך בחיך. למה הראה הקב"ה למשה האש מתוך הסנה אלא האש אלו ישראל שנמשלו לאש שנא' והיה בית יעקב אש. והסנה אלו עכו"ם שנמשלו כקוצים וכרדרדים אמר לו כך יהיו ישראל בתוך העמים לא אשן של ישראל אוכלת העמים שנמשלו כקוצים וכרדרדים ולא עכו"ם מלבין שלהבותן של ישראל שהן דברי תורה אבל לעתיד לבא אשן של ישראל אוכלת כל הרשעים שנמשלו כקוצים וכרדרדים שנא' והיו העמים משרפות סיד. אמר משה לפני הקב"ה רבון כל העולמים הודיעני שמך הגדול והקדוש שאקרא לך בשכך והענני והודיעני שנא' ויאמר אלהים אל משה אהיה אשר אהיה ויאמר עיד אלהים אל משה וגו' וראו העליונים שמסר הקב"ה לו סוד שם המפורש וענו בא"י חונן הרע: :

פרק אחד וארבעים

ירידה הששית שירד לסיני שנא' וירד ה' על הר סיני בששה בסיון ונגלה הקב"ה על ישראל בהר סיני ומקומו נתלש הר סיני ונפתחו השמים ונכנס ראש ההר בשמים וערפל מכסה את ההר הקב"ה

באור מספיק

וכי מחים סיון ס' סכאנטי סיו דתן ואנינס, וא' אשכר לומר שמתו סכרי סיו במחלקיהו של קרח: אמר לפניו רבון כל העולמים שלח נא ביד תשלח כו' מכאן אפי' למד כו' אמר לפניו רבון כל העולמים לא כך אמרתי לך אין בי כח שלי נשנס כו' כ"ל. וסוף מוכן מאליו שכלשכר כנסתי סוף פאחתי: וחור ונעשה כעץ. כ"ל, ועל פרטס סוף אומר שיחור ויכו' כעץ מה עץ אינו מוצס כך סוף לא יעשה כלל ועו' שמו"ר פרטס נ': ואחוזו כונכו. דרשו ממס שטוס לו סקנ"ס אחוז כונכו ולא כראש, אלא רמו רמו לו מה יכו' כסווס של פרטס ומאריס, וונכ סוף כינוי לסוף וסכלוס כמו כראש שמוכס חמיד על תחילת דבר. וחור ונטכר. אמר סקנ"ס וכו' למסס שיחיק לנן של ישראל על ימלאו מן סגאלוס, ולא ימאנו כליוס וכוס ינאלס סקנ"ס, וסס קמאוס לנפס לוס עס יס' לומר לוס שיחור ויערסס:

פרקי רבי אליעזר

הקב"ה יושב על כסאו ורגליו עומדות על הערפל שנא' ויש שמים
 ירד וערפל תחת רגליו. ה' טרפון אומר זרה הקב"ה מדר. שעיר
 ונגלה על בני עשו שנא' ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו ואין
 שעיר אלא בני עשו שנא' וישב עשו בהר שעיר אמר להם הקב"ה
 מקבלין אתם את התורה אמרו לו מה כתיב בה אמר להם לא תרצח
 אמרו לו לך מעמנו כי אין אנו יכולין לעזוב את הברכה שבידך יצחק
 את עשו אבינו שאמר לו ועל תרדך תחיה ומשם חזר ונגלה על בני
 ישמעאל שנא' הופיע מחר פארן אמר להם מקבלין אתם את התורה
 אמרו לו מה כתיב בה אמר להם לא תגנוב אמרו לו אין אנו יכולין
 לעזוב את הדבר שעשו אבותינו שגנבו את יוסף והורירוהו למצרים
 שנא' כי גנב גנבתי מארץ העברים ומשם שלח לכל א"ה וא"ל מקבלים
 אתם את התורה א"ל מה כתיב בה אמר להם לא יהיה לך אלהים
 אחרים על פני אמרו לו אין אנו יכולין להניח דת אבותינו שעבדו
 את האלילים אין אנו חפצין בתורה אלא הן תורתך לעמך שנא' ה'
 עזו לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום ומשם חזר ונגלה על בני
 ישראל שנא' ואתא מרבנות קדש ואין רבנות אלא ישראל שנאמר
 ובנותיה יאמר שובה ה' רבנות אלפי ישראל ועמו אלפי שנאן ורכב
 רבותים מלאכי קדש וימינו אזהות את התורה שנא' מימינו אש דת
 למו מכאן אתה למד שדברי תורה כנהלי אש ונתן להם בלשון חכה
 שנאמר שמאלו תחת לראשי בלשון שבועה שנא' נשבע ה' בימינו
 אבורע עזו ואין ימינו אלא שבועה שנא' נשבע ה' בימינו. רבי
 אליעזר אומר מיום שיצאו ישראל ממצרים היו נוסעים והונים במחלוקת
 שנא' ויסעו ויחנו עד שבאו כלם דהר סיני ותנו כנגד הדת שנאמר
 ויתן שם ישראל נדר שבאו אמר להם מקבלים אתם את התורה אמרו
 כלם פה אסור עד. אלא נשמע את התורה אנו שומרים ועושים כל
 המצות הכתובים בתורה שנא' ויאמרו כל הדברים אשר דבר ה' נעשה
 ונשמע רבי אליעזר המודעי אומר מיום שנבראו שמים וארץ נקרא
 שם ההר תורב וכשנגלה הקב"ה על משה מתוך הסנה על שם הסנה
 בקרא סיני והוא חורב ומנין שקברו עליהם את התורה בהר תורב
 שנאמר

באור טהפיק

פרק מא נשטס נסיון. טנס טח ב': זרה טכ"ט מסר שפיר. איכס רכפי פתוק אש טכ"ד.
 ססיקפא רכפי: מקבלים אהם אה תהורס. אה"פ טככל נליו לפניו ודע שלא
 יקבלו אה"כ טחא לטס בטלוס, שיון רש"י (דרכים ב' כ"ו) אז כדי שלא יכ"ל לטס פתחון טס
 'ומג טפי טס לא נחט לנו, טכזי אהילו טכטיו חומרים כלוס כטיט פלינו טר כגינים, (מטכס
 טעודס כוכבים ב' ע"ב) : אהר לטס לא תחלז כו'. כמטרכיס דחוקו כוס וחקן כמטורד,
 טכונס טכטטס נרלס כו טנס עטו וישמטאלו טלו טס כטיב כס, ושמחוכטס נרלס כו מטט
 טחזס כלנס לקבל כפורס לכן גט טול ית' כטידחט מדד לטס וטרהל לכל אחד טכס טלוס
 זטעודס לטחונטס, אכל לא כן כנ"י טיטינו אה אטר דכרו לטמר מיד כל אטר דכר ט' נטטס
 טו' ויטס טס כל אטר יוט, לוק כמחילס חורט. אהט: טוטיט מטר פתק. טחוס דטלרן כול
 יקוס פוטכ בני ישמטאל כדכטיב אלל טגר וטכז כמדכר פתק: (חוט' טס ד' טח' כטי) :
 אכט אט יוסף, דכר אט זרין כילור: זטטו אהטי טחון כו' כדכטיב (טכליס טח) רכז
 אלקיס רכופיס אהטי טחון: אה דט למו. זו כפורס טמנטס' כאלט: טחאמר טחאלו טחפ
 ירלטי. טי' וסיפא דכאי קרל וימינו טחבקני וטכז כטיב טימינו אה דט נמלל נתינס טפורס
 ניומן טחול דרך אהכס וחכס: כלטון טכופט וחקן מיטינו אהל טכופט טחלמר טכטס ט' כטימו
 יכורוס טוון. כנ"ל, זכ"ס לקטון טרק מ"ב ועיין טס: טו' נוסטיס וחוניס כמחוקק. ויק"ד
 פרטס ט': טחלמר ויתן טס ישראל. מדלל כטיג ויחנו טחיס טחמט לטון רכיס, כלומר אהטיס
 נטרדיס כטיכוד לנכות אהל כטיב ויתן ישראל, טחמט טכיו כולס נכז אהר כליא אהר וכ"ס
 טכודט טס, וזכ"ג דכטס כטיב נטי ויחנו כמדכר, יט נוסד דקרא ויתן ישראל לא כול אהל
 רכז

פרקי רבי אליעזר

מג

שנא' יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב. רבי פנחס אומר ערב שבת עמדו ישראל בהר סיני ערוכים האנשים לבר והנשים לבר. אמר לו הקב"ה למשה כך לבנות ישראל אם רוצות לקבל את התורה שדרכם של אנשים הולכין אחר העתן של נשים שנאמר כה תאמר לבית יעקב אלו הנשים ותגד לבני ישראל אלו האנשים וענו כולם פה אחר כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. ואומר ושרים כחוללים כל מעיני בך. רבי חנינאי אומר בחודש השלישי היום כפול כלילה וישנו ישראל עד שתי שעות ביום. ששעות יום בעצרת ארוכה והלילה קצר. ויצא משה למחנה ישראל והיה מעורר אותם משנתם אמר להם עמדו משניתכם כבר בא החתן ומבקש את הכלה להכניסה לחופה. וממתין לה כרי ליתן להם את התורה. בא השושבין והוציא את הכלה כאדם שעושה שושבינות לחבירו שנאמר ויוצא משה את העם לקראת האלהים וכו'. והחתן יוצא לקראת הכלה ליתן להם את התורה שנאמר אלהים בצאתך לפני עמך. ר' יהושע בן קרחה אומר משה היו רגליו עומרות בהר וכלו בתוך השמים כמגדל שהיא פרושה ובני אדם יושבין בתוכה ורגליהם עומדות בארץ וכלם בתוך האהל כך היה משה רגליו עומדות בהר וכלו בשמים צופה ומביט כל מה שבשמים. והקב"ה מדבר עמו כאדם שהיא מדבר עם חבירו שנאמר ודבר ה' אל משה פנים אל פנים אמר לו הקב"ה כך וקדש את ישראל שני ימים שנאמר ויאמר ה' אל משה כך את העם וקדשתם היום ומחר וכי מה היתה קדושתן של ישראל במדבר. מן היה יורד להם מן השמים. מים היו שותין מן הבאר. ענני כבוד היו מקיפין עליהם. אלא על תשמיש הכמה שלא ישמשו ומשה דן בין לבין עצמו. אמר משה ילך אדם אצל אשתו ונמצאו מתעבבין מלקבל את התורה מה עשה הוסיף להם יום א' משלו. שאם ילך אדם אצל אשתו נמצאו מהורים ב' ימים לפיכך הוסיף להם יום אחד משלו. אמר לו הקב"ה משה הרבה נפשות מישראל היו באות באותו הלילה אלא מה שעשית יפה עשית והודה לו הקב"ה שנאמר והיו נבונים ליום השלישי. אמר הקב"ה ירד משה אל המחנה ואחר כך אני משמיע תורתי לישראל שלא יהא אומר משה היה מדבר עמנו מתוך הענן. אמר לו לך העד בעם משה היה רוצה להיות שם אמר לו כבר העדותי בעם. אמר לו קרא אל אהרן. ירד אל המחנה לקרא את אהרן והקב"ה השמיע את תורתו לישראל שנא' ויאמר אליו ה' לך רד וירד משה אל העם ויאמר אליהם מה כתיב בתריה וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך. יצא קול ראשון והשמים והארץ רעשו ממנו והימים והנהרות ברחו ההרים והגבעות נתמוטטו וכל האילנות כרעו והמתים שבשאלו חיו ועמדו על רגליהם שנא' כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום וכל העתידים להבראות עד סוף כל הדורות שם עמדו עמהם בהר סיני שנא' ואת אשר איננו פה עמנו היום

באור מספיק

לסודם שני ישראל היו נלכ אחד, אבל הענין רב כיו. נסיון לנחום: כמגדל: כענין עקב שנתם סי' שנתם חולקו וכלנו טונדו: אמר מספיק ילך אדם כו'. שנת פו א' יבמות סב א' שנתם דברים עשם מעשהו כו' שכוסיף יום אחד כו' ועיין אנדר"ג ס"ב: כוסיף לנס יום א' משלו שנאמר וכיו כמיט ליום שלישי. כ"ל, ועי' בס' הפארת ישראל למכ"ל מפרגל סדק כ"א: ואדם לו סקריס. מלגל שריא עד לשרא דשכמל דלמס נספכ"ל כשכינס עד למלא, ונל

היום וישראל שהם חיים נפלו על פניהם ומתו . ויצא קול שני והיו ועמרו על רגליהם ואמרו למשה משה רבינו אין אנו יכולין לשמע קולו של הקב"ה ומתנו כשם שמתנו שנאמר נפשי יצאה בדברו וכתיב ויאמרו אל משה דבר אהא עמנו ונשמעה ושמע הקב"ה קולן של ישראל וערב לו ושלח למיכאל ולנבריאל ואהוו בידו של משה שלא ברצוני והגישוהו אל הערפל שנאמר ומשה נגש אל הערפל ונגש אין כתיב כאן אלא נגש ושאר כל הדברים דבר עם משה ועליו הכתוב אומר כצנת שנג ביום קציר ציר נאמן לשולחיו . ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך . ולמה השמיע הקב"ה את קולו מתוך האש והחשך ולא מתוך האור . ולמה הדבר דומה למלך שהיה לו אסטרולוגוס והיה משה בנו ותלה בחופת בנו פרכיות שחורות ולא פרכיות לבנות ואמרו לו בני פלמין אדונינו המלך אין אדם תולה בחופת בנו אלא פרכיות לבנות . אכר להם יודע אני שאין בני סמתין את אשתו אלא ארבעים יום שלא יאמרו למחר אסטרולוגוס לא היה יודע מה עתיד לאירע לבנו . כך המלך זה הקב"ה והבן שלו אלו ישראל והכלה זו התורה והיה הקב"ה יודע שאין ישראל מכתנין בדברות אלא ארבעים יום . לפיכך השמיע להם הקב"ה את קולו מתוך האש והחשך . ר' יהודה אומר מדבר אדם עם חבירו הוא נראה וקולו לא נראה וישראל שמעו קולו של הקב"ה וראו את הקול ויצא מפי הגבורה וברקים ורעמים שנא' וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים . כל מצות שבחורה תרי"א מצות ושתיים שדבר הקב"ה לפיכך נקראת תורה ומנין תורה תרי"א ושתיים דבר ה' שנאמר אתה דבר אלהים שתיים זו שמענו הרי תרי"ג . ר' פנחס אומר כל אותו הדור ששמעו קולו של הקב"ה בהר סיני וכו' לחיים כמלאכי השרת לא ראו טיפת קרי בימיהם ולא משלו בהם כל מיני כנים ובמותם לא שלטה בהם רמה ותולעה אשריהם בעולם הזה ואשריהם בעולם הבא . ועליהם הכתוב אומר אשרי העם שככה לו :

פרק שנים וארבעים

ידיקי בשלח פרעה את העם וז"ה שלחך פחדם רמונים מה הפרדים הזה מלא סין עץ אילן עושה פרי למינו כך יצאו ישראל מסצרים מלאים כל טוב מסיני ברכות שנאמר שלחך פחדם רמונים . רבן גמליאל אומר המצריים רדפו אחרי בני ישראל עד ים סוף היו ישראל בין המצריים ובין הים לפניהם והאויב אחריהם וראו ישראל את המצריים ונתייראו הרבה מאד ושם השליכו כל תועבת מצרים מעליהם . ועשו תשובה גדולה וקראו לאלהים שנאמר ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם וראה משה בצרתם של ישראל ועמד להתפלל עליהם . אמר לו הקב"ה דבר אל בני ישראל ויסעו . אמר משה לפני הקב"ה האויבים מאחריהם והים מלפניהם לאיזה

דרך

באור כספיק

כל לאורחא דגמלא , כודלי כודס לו הקב"ה למשק , גמלא סס : גס אין כתיב כאן אלא גס . כ"ל , וכ"ה בילקוט סדר יחזק : שהי' אסטרולוגוס . כ"ל כי לפי המשל והנמשל משמע שסמלך בעלמו סיב אסטרולוגוס , וסיינו חוזה בכוכבים : פרכיות . סי' יריעות ספרון ורד"ק עין פרק :

תרי"ג מצות . כספ' מכות :

פרק סב ולא נקט שנה כו' . למדו זה ע"ד ג"ש מדכתיב ונג קרב זס אל זס וכסבי וקרא

דרך יסעו. מה עשה הקב"ה שלח למיכאל השר הגדול ונעשה לחומת אש בין ישראל ובין המצרים והיו מצרים רצים לבא אתר ישראל ולא היו יכולין לבא מפני האש וראו העליונים בצרתן של ישראל כל הלילה. ולא נתנו שבת והוראה ליוצרים אמר הקב"ה למשה משה נטה את ירך על הים ובקעהו. ונטה משה את ידו על הים ולא קבל עליו להבקע. והראהו ברית מילה וארן יוסף והמטה שחקוק עליו שם המפורש ולא קבל ושב משה להקב"ה ואמר רבון כל העולמים הים אינו שומע לי. מיד נגלה עליו הקב"ה בכבודו על הים וברח הים ורגזו המים וחלו ורעדו וירדו לתהומות שנאמר ראוך מים אלהים ראוך מים יחירו. ר' אליעזר אומר ביום שנקו המים בו ביום נקפאו ונעשו לי"ב שבילים שהם כנגד י"ב שבטים ונעשו חומות מים ובין שביל ושביל חלונות. והיו רואין אלו את אלו וראו הקב"ה מהלך לפניו ועקבות רגליו לא ראו ולא נודעו שנאמר ראו הליכותיך אלהים. וכתוב בים דרךך ושביוך במים רבים ועקבותיך לא נודעו. רבי עקיבא אומר הלכו ישראל לבוא אל ים סוף וחוזרים לאחוריהם יראים שמא ישובו המים עליהם. ושבט בנימין רצה לכנוס שם שנאמר שם בנימין צעיר רודם רד ים התחילו שבט יהודה רוגמין אותם שנאמר שרי יהודה רגמסם וקפץ נחשון תחלה לים וקדש את שמו הגדול לעיני הכל. ובממשלת יד בני יהודה נכנסו אחריהם כל ישראל לים שנ' היתה יהודה לקדשו ישראל מסשלותיו של יהודה. והיו המצריים רצים לבא אחרי ישראל וחוזרים לאחוריהם יראים שמא ישובו המים עליהם מה עשה הקב"ה נראה במים כאיש רוכב סוסיא שנאמר לסוסתי ברכבי פרעה. והסוס שהיה רוכב פרעה ראה סוסיא ורץ וצהל ונכנס לים אחריהם. וראו המצריים לפרעה שנכנס בים נכנסו טולם אל הים אתריו שנאמר וירדפו מצרים אחריהם מיד שבו המים ויכסו שנאמר וישובו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים. וכן עזאי אומר הכל במדה כעם שנחגאו המצריים והשליכו הייודים ליאור כן השליך אותם הקב"ה לים שנאמר אשירה לה' כי גאה גאה. רבי שילא אומר כל הילדים שהשליכו ליאור לא מתו אלא היאיר הפלוס אותם והשליך אותם למדבר מצרים והיה הקב"ה מביא סלע בפי כל אחד ואחד וסלע מצדו והסלע שהיה בפי מניק אותם רבש והסלע שבצדיהן היה מניק אותן שפן כחיה שהיא כניקה את בנה שנאמר וינקוהו רבש מסלע ושמן מחלמיש צור וכשבאו ישראל לים ראו הקב"ה והכירוהו וקלסוהו וקדשוהו שנאמר זה אלו ואנוהו. רבי סיכון אומר ביום רביעי חגו ישראל על שפת הים מנגב לים יהיו המצריים צמים כנאדות על פני המים ויצאה רוח צפון והשליך אותן כנגד מחנה ישראל והלכו ישראל

באור מספיק

ואל זס: ס'כו ישראל לכ' אל י"ג. פ' כזה שהיו חים קודם שנקקו סוס, וחזרו לאחוריהם שמה ישובו כמים, כן מוכח מהם שאכסונו לטלן ועיני רש"א סיסס ל'ז כ': כנס נתימן רכס לכנס. סוסס שם וסוי' נמד'ר פרסס י'ג וכו'ס מוסור פ"ו ומוסור קס'ו: דקן נחבון כו'. ססדר"א סוכר ככ' דיעוס ססנואלרס סס כססס, וכוס סססס כנימין סוז סססס לודל לים אף נחשון כן פמינדכ סיס ורזו כדכר לקדש סס סמיס: וכמסססס יד כט יאודס: י'ל כסכר ראו סכנל סיקסס, וכי ססס מוסלס כרוסס לקסון אל כיס, כן עכז כל כנ יסר"א יכוסס לקדכו לקדש ססס: וכססס ססוי' רוככ פרסס. כ"ס חמור ק"ס: ויודכו פנסיס כ וס"ס"א יסר"א כל סיס פרסס, כלומר מי גרס שוירדסי פנסיס כו' סיס פרסס סנסכ כסלס ס: רלו סככ"ס וססוכו כ' סוסס י"ס ג' כסויס קסס וסמור פרסס כ"ס:

פרקי רבי אליעזר

ישראל וראו אותם והכירום ואמרו בני בני פלמרון של פרעה
ואלו הנושקן והיו סכירין כל אחד ואחד שנאמר וירא ישראל את
מצרים . רבי ראובן אומר הכל הולך אחר הראש אימתי בזמן שהרועה
תועה הצאן תועים אחריו שנא' על חטאת ירבעם אשר חטא בזמן
שהרועה טוב והולך בדרך ישרה הצאן הולכין אחריו ומשה רבינו
רועה נאמן היה והתחיל משה לשורר ולומר לפני הקב"ה והלכו כל
ישראל אחריו שנאמר אז ישיר משה ובני ישראל וגו' . מרים התחילה
משוררת ומסורת והלכו כל הנשים אחריה שנאמר ותקח מרים הנביאה
וגו' . ומנין היו להם תופים ומתולות במדבר אלא לעולם הצדיקים
יודעים ומובטחים שהמקום עושה להם נסים ונבירות עת יציאתן ממצרים
התקינו להם תופים ומחולות אמרו ישראל לפני הקב"ה רבון כל
העולמים אלו שקמו לבא עלינו לאברנו מעולמך וכל הקמים עלינו
כאלו הם קמים עליך כהם כנאון עווד ובחרון אפך יאכלמו כקש שנא'
וברב נאונך תהרום קמך תשלח חרונוך יאכלמו כקש . אמרו ישראל
לפני הקב"ה אין כמוך במלאכי השרת וכן כל כנוי שמן אלהים מיכאל
וגבריאל . מי כמוך באלים ה' . וענה פרעה אחריהם שיר ושבח בלשון
מצרית ואמר מי כמוך נאדר בקודש נורא תהלות עושה פלא . נורא
תהלה אין כתיב כאן אלא נורא תהלות שמלאכי השרת מקלסין אותך
מלמעלה וקהלות ישראל מלמטה וכן הוא אומר ואתה קרוש יושב
תהלות ישראל . נשית ימינך תבלעמו ארץ . אמר הקב"ה לארץ קבלי
אוכלוסך את החללים . אמרה לפניו רבון כל העולמים המים הרגו
אותם והמים יבלעו אותם . אמר לה הקב"ה הפעם הזאת קבלי את
אלה . פעם אחרת אותן שיהיו נהרגין עליך . אני משליך אותם לים
שנא' נחל קישון גרפם נחל קדומים . אמרה לפניו רבש"ע מה בשעה
שלא נהרג אלא אחד נתאררתי בעבורו ואם אני מקבל את כל אלו
האוכלוסים עאכ"ו . אמרה לפניו רבש"ע תן לי שבועת ימינך שאין
אתה תובע אותם מידי ונשה הקב"ה יר ימינו ונשבע לה שאינו תובע
דהם מידה . שנאמר נשית ימינך תבלעמו ארץ ואין יסין אלא שכתעה
שנאמר גשבע ה' בימינו ובזרוע עזו מיד פתחה הארץ את פיה
ובלעה אותם וכששמעו כל מלכי הארץ יציאת מצרים וקריעת ים
סוף רגזו וחלו וברחו ממקומו שנאמר שמעו עמים ירגזו אמר משה
לפני הקב"ה רבון כל העולמים תן פחדך ואימתך עליהם שיהא לבן
כאבן עד שיעברו ישראל את הים שנא' עד יעבור עמך וגו' תביאמו
ותטעמו וגו' תביאמו להר קדשך אמר הקב"ה למשה משה לא אמרת
תביאנו והטענו אלא תביאמו ותטעמו . והמביא הוא המוציא . אמר
חייך כדברידך כן יהיה בעוה"ז אתה מביא אותם ולע"ל אני נוטע אותם
נמע אמת שלא ינתשו מעל ארמתי שנא' ונפעתיים על ארמתי וגו'
ואומר ה' ימלך לעולם ועד :

תשובה

באור מספיק

פעם אהרסאזון ספיו נכונים כו' . פסחים ק"ח ט"ז . שם נרשמים : שלא נסגו אלא אחד . סגל :
נחלקתי בעניני . שנאמר ארורם ארמם (נחלקתי ג') : ואין ימין אלא נטופס . לפי פרק ט"ז
וגו' ג' כ' חנון לאומר ימין ספיו נטופס שנאמר נטופס ב' בימינו ט"כ . ש"ס חמור כ' נחלקים
רכסי ספקא כד דמן כל סענין : ובלש"א חוסס . וכמו שאמרו בנספדיון (ל' כ' דלש"א חוסס .
וסימן ט"ס) . שם ד"ס למוכס :